

POPOUTNIK

PEDAGOŠKI LIST

LIV

7 1932/33

Vsebina:

I. 1. Horvat Rudolf ml.: Hočemo zdravo mladino! — 2. Stupanova Milica: Razredni razgovor in apisje v službi individualne psihologije. (Konec sledi.) — 3. Zehrer Vilko: Domorodnost v narodni šoli. — 4. Tavželj Josip: Kako uveljavljam delovni princip v jezikovnem pouku. (Konec.) — 5. Cernej Ludovik: Spomini in izkušnje. (Nadaljevanje.) — 6. Hočevar Ciril: Sokolski in drugi telovadni sestavi.

II. 1. Pavel Flerè — petdesetletnik.

III. 1. Mehora D.: Šolski projekcijski aparat.

IV. 1. O šolskem nadzorstvu.

V. 1. Malo odgovora. — 2. Dr. Lovro Sušnik: Akademski poklici. — 3. Kratek pregled o najnovejši nemški pedagoški literaturi.

„POPOTNIK“ izhaja v zvezkih 15, dne vsakega meseca in stane na leto 50 Din, polletno 25 Din, četrtletno 12-50 Din; posamezni zvezki stanejo 5 Din.

Naročnino in reklamacije sprejema uprava listov Jugoslovenskega učiteljskega združenja — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisi naj se pošiljajo na naslov: Senkovič Matija, obl. šolski nadzornik v pokoju, Maribor, Strossmajerjeva ulica 30/1.

Glavni in odgovorni urednik Josip Koba. Izdajatelj Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani. Odgovarja Ivan Dimnik. Tiska Učiteljska tiskarna (predstavnik Franc Štrukelj). Vsi v Ljubljani.

POPOTNIK

PEDAGOŠKI LIST

Letnik LIV.

Štev. 7.

Marec 1933.

Horvat Rudolf ml.:

Hočemo zdravo mladino!

»Se vedno smo preveč praznoverni in tako praznoverje je tudi alkoholizem. Kakor hitro pa človek spozna, da je to praznoverje, pa trdim, da nas kliče dolžnost, da ga odpravimo. Danes je zaveden zdravnik, učitelj in duhovnik, ki znanstveno misli in veruje v znanost, dolžan, oznanjati z besedo in dejanjem, da je v interesu vsakega naroda, rešiti se alkoholizma.«

V teh besedah globokega misleca, velikega učitelja bratskega češkoslovaškega naroda in predsednika njegove republike, dr. Masaryka, je kratko in jedrnat očrtan program protialkoholnega dela: odpraviti praznoverje alkoholizem in oznanjati z besedo in dejanjem, da je v interesu vsakega naroda — rešiti se alkoholizma.

K temu delu kliče veliki mislec v prvi vrsti tri stanove: zdravnike, duhovnike in učitelje. Kliče te tri stanove, ker so ti že po svojem poklicu pozvani k temu delu. Zdravnika, ki naj pospešuje narodno telesno zdravje, duhovnika in učitelja pa, ki naj skrbita za moralno zdravje in intelektualni napredek naroda. Prav radi teh svojih nalog so vsi ti trije stanovi v prvi vrsti pozvani, da uporabijo ves svoj vpliv, da iztrebijo iz naroda to praznoverje.

Vsak poedinec naj vrši to nalogo v svojem lastnem področju, a vsi skupaj med najširšimi plastmi naroda, da z združenimi močmi zaustavijo degeneracijo, ki jo baš to praznoverje porazno pospešuje.

Kam in kje naj vodi učiteljeva pot!

Učitelja, ki že pri svojem stanovskem delu zadeva ob neštete trde ovire, ki mu jih stavi na pot alkoholno praznoverje, naj vodi pot proti velikemu smotru:

Varovati pred tem praznoverjem v prvi vrsti narodovo bodočnost — mladino — od spočetja pa tja do časa, ko popolnoma dozori, t. j. približno do 25. leta.

To smatram za najvažnejšo nalogo učiteljev naroda, ki hočejo svojemu narodu ohraniti telesno, moralno in duševno zdravo mladino. To je eminentna naloga in tudi nacionalna dolžnost učitelja, ki noče biti nacionalist le v praznih besedah, ampak hoče biti to v trdih, odločnih dejanjih.

Pot do tega smotra je strma in trnjeva, a vendar ne tako, da bi se je ne upali nastopiti. Ker pa vem, da je večina učiteljstva ne pozna, jo hočem pokazati v nekaj odlomkih.

Učiteljeva naloga — rešiti mladino alkoholizma — naj ne bo le v uradno zapovedanem suhoparnem beleženju trezne mladine, marveč naj obsega vso mladino — od tiste, ki čaka življenja v materinem telesu, pa tja do one, ki že smelo stopa v življenje. Vso to mladino moramo varovati praznoverja alkoholizma, da ji ne izpodreže najsočnejših korenin.

Učitelj in prav posebno učiteljica, varujta nespočeto deco in dojenčka pred zločinskim praznoverjem, da so alkoholne pijače nujno potrebne nosečim in mladim materam, da pospešujejo večji pritok mleka itd. To bi bilo najhvaležnejše izvenšolsko delovanje naših učiteljic. Z domačo besedo naj v gospodinjskih nadaljevalnih šolah in tečajih, v raznih društvenih dekliskih krožkih

in v ženskih družbah in društvih ter tudi v privatnem razgovoru z materami pobijajo to praznoverje. Pokažejo naj strašen vpliv spočetja v alkoholnem stanju, govore naj o vplivu strupa alkohola na klične stanice, o prehajanju alkohola v mleko pri doječih ženah. Ako je še kje, pobijajmo z vso energijo strašno, da, naravnost zločinsko početje mater v nekaterih zaostalih krajih naše domovine, kjer še vzlic vsemu prosvetljevanju dajejo alkohola dojenčku in detetu kot uspavalno sredstvo. Vsa ta praznoverja in zločinska početja naj skuša učiteljstvo popolnoma iztrebiti. Tako bomo rešili marsikoga pred telesno, moralno in duševno propastjo.

A nevarnost zastrupljanja mladine se še poveča, ko zapusti dojenček materina prsa. Alkoholno praznoverje preži nanjo pri vsakem koraku. V tem praznoverju ponujajo še dandanes marsikje nespametne matere, strici in tete in posebno še dobri botri ubogi deci alkohola. Sicer je uspelo treznostnemu pokretu v nekaterih krajih to zločinstvo iztrebiti, a kjer še ni, moramo porabiti ves svoj vpliv, da se to zgodi. Prav posebno naj velja naš boj zelo nezdravi in škodljivi razvadi, da dajejo mladini za zajtrk čaj z žganjem, vinom itd., za malico pa sadjevec in slično. Če ji že nekatere rodbine ne morejo nuditi mleka, naj ji dajejo vsaj rastlinskega čaja brez alkohola. Čaj z alkoholom pa mora izginiti z jedilnega lista naše mladine, če hočemo, da bo zdrava in krepka. Mladini zdravega, redilnega mleka, pa zdrave brezalkoholne pijače in mnogo sadja, a ne strupa, ki se ga po večini sama instinktivno brani. Uničimo sploh med našim narodom zelo razširjeno, grdo razvado siljenja k pitju, a prav posebno iztrebimo siljenje mladine. Kdor izvrši to zločinstvo, naj ga zadene trda roka pravice prav tako ali še huje kakor roparja našega imetja. Najprej pouk, a potem trda pest paragrafa. Pouk učitelj in duhovnik, pest oblast, pa bo zdrava mladina.

Za ta pouk ima učitelj nešteto prilike in sredstev. Najboljši se nam zde priložnostni pogovori s starši, posebno s takimi, pri katerih opazimo, da v svojem praznoverju zastrupljajo mladino. Taki pogovori so prav primerni pri vpisovanju novincev. Tu bi prav dobro služil letak, ki bi kratko in jedrnat opozoril starše na strašno škodo, ki jo povzroči mladini uživanje tudi prav malih količin alkoholnih pijač. Prav to sredstvo uporabljajmo ob priliki največje nevarnosti alkoholiziranja dece — pri birmi.

Pozneje razmotrivajmo to vprašanje na roditeljskih sestankih.

Na deco in na odrasle, posebno na starše imajo velik vpliv zlasti šolske prireditve. Ena izmed teh, vsaj na vsaka tri leta, naj bi bila posvečena temu problemu (na Dunaju je predpisana vsako leto ena). Primerne igre, deklamacije, nastopi, govori starejših učencev naj pokažejo staršem in deci vso resnost te nevarnosti. Nekateri praktiki in tudi velike nemške mladinske protialkoholne organizacije priporočajo ob takih prilikah slovesno zaobljubo mladih abstinentov. Izkušnja je pokazala, da mladina take obljube drži in da so ji tudi trdna opora v boju z alkoholizirano okolico.

V zvezi s temi prireditvami prirejjamo protialkoholne razstave slik, tabel, spisov, ki jih nekaj sestavijo in narišejo otroci sami. Take razstave lahko priklopimo tudi običajnim šolskim razstavam, kjer vplivajo nevsiljivo med drugimi predmeti in slikami.

Prireditve in razstave so pa in morajo biti v najtesnejši zvezi s poukom v šoli, oziroma morajo baš iz njega izvirati.

Zato hočemo v naslednjem razmotriti, kako urediti v šoli protialkoholni pouk, da bo služil deci v pošolski dobi v oporo.

Če hočemo ta pouk pravilno usmeriti, si moramo biti najprej v svesti, kaj je v boju proti temu praznoverju najbolj potrebno in tudi najlaže dosegljivo. Izkušnje nam kažejo, da ponujajo mladini alkohola še vedno zato, ker verujejo v njegovo krepilno moč. Zato naj velja naš boj v prvi vrsti temu praznoverju. Do-

kažimo z jasnimi, trdnimi dokazi mladini, da alkoholne pijače ne grejejo, ne hranijo in zato tudi ne krepe. Tako jim damo ostro orožje za boj z zaslepljenimi odraslimi. Po njej pa bomo mnogokrat tudi vplivali na te.

Poleg tega obravnavajmo priložnostno v jeseni pravilno shranjevanje in ohranjanje svežega sadja in nato brezalkoholno uporabo odvišnega ter tistega sadja, ki ga ne moremo shraniti. Propagirajmo zlasti sušenje sadja, ki ga je naše ljudstvo, žal, zelo opustilo. Deklice v najvišjih razredih opozorimo na izdelovanje sadnih mezg, marmelad, sadnega kisa itd. Omenimo tudi brezalkoholne sokove, ki naj bi postali zdrava pijača za mladino ob praznikih in v poletni vročini.

Le tako bomo omejili žganjarsko povodenj po naših krajih in ohranili narodu in prav posebno mladini zdravo in koristno hrano.

Poleg tega je seveda treba krepko poudarjati veliko moralno in materialno škodo, ki jo prizadene ta povodenj narodu.

Ves ta pouk naj se vrši v smislu principov strnjene pouka. Na višji stopnji obravnavajmo to temo pred predpisanim protialkoholnim dnevom, na nižji pa priložnostno. Prav potrebno je, da to obnovimo pred prazniki, ko je nevarnost alkoholiziranja dece največja.

Na višji stopnji moramo pred obravnavanjem tega kompleksa obdelati vso anatomijo in prav posebno sestavine prehrane. Na to trdno podlago postavimo šele pravi protialkoholni pouk v sledeči strnjeni enoti:

I. Fizika: Alkoholno vrenje — sestavine alkoholnih pijač.

II. Anatomija: Vpliv alkohola na telo (v prvi vrsti na živčevje) — alkoholizem in zločini — pobijanje alkoholnega praznoverja (alkohol hrani, greje, krepi!).

III. Računstvo: Alkoholizem in gospodarstvo.

IV. Jezikovni pouk: Razni sestavki v čitanki, Mladem junaku, Prerodu, Zlati dobi itd. — spisi: alkohol — zločinec itd.

V. Zgodovina: Propast rimske države, Obrov, Hunov itd., sijajno napredovanje treznega islama, ohranitev treznih Judov vzlic strašnim preganjanjem.

VI. Gospodarstvo: Ponovimo snov o brezalkoholni uporabi sadja in zopet poudarjamo sušenje sadja.

VII. Pri tem uporabljajmo tudi ostale predmete: Pri petju zapojemo treznostno himno, pri risanju narišemo grafične tabele, ki jih lahko tudi lepimo pri ročnem delu. Pri telovadbi poudarjamo vrednost treznosti pri sportnih in telovadnih uspehih. Slednjič napišemo v lepopisju nekaj narodnih pregovorov o pijači, ki jih tudi lahko tiskamo pri risanju.

Z vsem tem oborožimo mladino dobro za poznejše življenje, za oster boj, ki ga bo morala bojevati z alkoholizirano okolico. Najvažnejše se mi zdi pri tem, da izkoreninimo v mladih dušah praznoverje o dobroti in zato potrebi alkoholnih pijač. Tako bomo izdatno pripomogli k iztreznjenju našega naroda.

Seveda pa bo to naše delo zidano le na peščenih tleh in se bo podrla ob prvem hujšem navalu, ako ga ne postavimo na trdnejše temelje. Prva izmed teh sta vzgoja k samopremagovanju in pogumnosti.

Zainteresirajmo mladino za vaje samopremagovanja. Zlasti jo učimo, da se vadi v premagovanju sladkosnednosti in požrešnosti. Förster pravi v »Jugendlehre«: Ljudje, ki so postali pijanci, so že v svoji mladosti popolnoma brez volje vse ugodili svojemu želodcu in jeziku!« Za vzgojo samopremagovanja navaja v tej svoji knjigi in tudi v drugih mnogo primerov, izmed katerih hočem omeniti le dve izvrstni vaji: 1. Večkrat moramo poskušati, ako imamo svojo sladkosnednost na vajetih. Zato bomo dobro močnato jed, na katero smo se že dolgo veselili, odstopili sestri ali komu drugemu. — 2. Boj proti alkoholizmu začnimo z bojem proti brezglavemu in neprestanemu

pitju vode na izletih: Kdo zdrži brez vode do — —? To vprašanje naj vzbudi skrite energije in ukreše ogenj samoobvlade.

Ti dve izvrstni vaji izmed drugih neštetihi primerov v knjigah tega odličnega pedagoga naj bosta kažipot tudi našemu delu.

Vzporedno s to vzgojo naj gre vzgoja k pogumnosti in samostojnosti. Teh dveh lastnosti bo treba mladini v boju z alkoholizirano okolico zvrhano mero. Zato jo učimo, da premaga strah pred ljudmi, da pogumno zagovarja to, kar je spoznala za pravo in dobro, vzlic zasmehovanju in prav radi zasmehovanja. Pokažimo dečkom pravo pogumnost. Naj zvedo, da ni največji pogum divje pretepavanje, ampak da je telesno slab tovariš, ki se jim upre, vzlic njihovemu zasmehovanju mnogo pogumnejši kakor najpogumnejši pretepač. Pokažimo mladini, da je mnogo večji junak in mnogo samostojnejši, kdor ne pije, kakor pa tisti, ki slepo dela to, kar zahteva od njega alkoholizirana okolica. Tudi za vzgojo te lastnosti dobimo v omenjenih knjigah mnogo primerov.

A tretji temelj, granitni temelj našega stremljenja pa je »sredstvo vseh sredstev, ki izžareva kakor solnce okoli sebe polno toplote in svetlobe« — naš zgleđ.

Zgleđ učitelja-abstinenta, ki se v prid napredku in zdravju naroda iz najčistejše, kakor drag kamen se iskreče nacionalne ljubezni odreče še tistim par kapljicam alkohola, ki jih izpije še mogoče sem ter tja v družbi. Ta zgleđ — to solnce najiskrenejšega, najglobljega, najpopolnejšega nacionalista, ki ve, da pravi nacionalizem ni v besedah, ampak le v žrtvovanju samega sebe v korist naroda — ta pravi nacionalizem, ta najidealnejša domovinska ljubezen, to je najčvrstejši temelj protialkoholnega dela — dela za telesno in moralno zdravje naroda.

Le na teh temeljih zidano delo bo iztreznilo naš narod in ga dvignilo na višjo moralno stopnjo.

Učitelji pa, ki jim je ta žrtev prevelika, naj izvrše vsaj eno manjšo, a tudi zelo učinkovito. To je popolna vzdržnost do alkohola in tobaka na dan šolskega zleta, ko so skoraj ob edini taki priložnosti v direktnem stiku z otroki. Toliko se lahko žrtvuje popolnoma vsak, ki ima vsaj malo učiteljskega poslanstva v sebi.

A ta zgleđ je mnogo, mnogo večje važnosti pri vodstvu in vzgoji mladostnika. Ta doba vrenja, doba mrzličnega hrepenenja po samostojnosti, ko se mladostnik otresa dosedanjih avtoritet in išče sam svojih novih poti, je najnevarnejša. Prav radi tega hrepenenja po samostojnosti, neodvisnosti in po uveljavljanju samega sebe se vrže mladostnik le premnogokrat v naročje alkoholizma in z njim zvezani sirovosti. Vse sile, ki so se v njem zbudile, prekipevajo, hočejo svobode, hočejo izživetja. Zato se ponekod z vso silo posveča sportu, drugod pa, kjer nima drugih ventilov, pa preizkuša svoje sile v pijančevanju in sirovih pretepih. Vse to pospešuje mladostnikova težnja po možatosti, s katero hoče imponirati, se uveljaviti v svoji okolici. Ker pa mladostniku marsikje primanjkuje prave vzgoje, pravega vodstva in s tem tudi pravih sredstev za uveljavljanje, seže po najlažje dosegljivem sredstvu — alkoholu. Ta mu pričara videz samostojnosti, možatosti in veljave, v njem utopi svoje hrepenenje — a z njim tudi svojo mladost. Na ta način se ta mladina zaleti le premnogokrat v pogubno smer in najde pozneje le prav težko pot iz nje.

Pokazati ji baš v teh letih pravo smer, dati ji opore, da prebrodi to kipenje in vrenje, je težka, a nujna in nad vse potrebna naloga učitelja in z njim vsakega protialkoholnega borca.

Opilimo izbruhe moči in usmerimo jih v npravne smeri. Zaposlimo mladino intenzivno in ne alkoholna, ne druga strast se ne bo zakotila v njej. Dajmo duška njenemu hrepenenju po uveljavljanju, njeni težnji po možatosti, po pravilni izrabi njenih telesnih in duševnih sil. Pri vsem tem pa ne

ovirajmo njenega nagona po svobodi. Vodimo jo skrajno prizanesljivo in dobrohotno, tako da našega vodstva ne bo mnogo čutila.

Za poslimo doraščajočo mladino intenzivno!

Sport, v zimi smučanje in sankanje, po leti turistika, lahkoatletske panoge, v prvi vrsti pa telovadba v sokolskih društvih izčrpavajo njene prekipeljavajoče fizične sile in jih obenem opilijo. Prav posebno služi temu namenu Sokolstvo. V njem se izčrpa samozavest in podjetnost mladine. V telesnih vajah pokaže svojo telesno moč, svojo spretnost, se lahko odlikuje pred drugimi in tako zadosti tem mladostnim nagonom. Zlasti jim služijo sokolske tekme, ki pa skrbe, da ostanejo ti nagoni v pravih mejah. Zato lahko rečemo, kjer je Sokolstvo, seveda pravo, idealno Sokolstvo, tam izgineva alkoholizem in sirovost mladine. Prav zato mora biti vsak protialkoholni borec obenem tudi vnet sokolski delavec.

Učitelj pa, ki ne more pomagati pri tem protialkoholnem delu, naj skuša prekipeljavajoče telesne sile mladostnika sublimirati v duhovne smeri. Navdušuje naj mladino za lepoto narave, za naše lepe gore, uči naj jo že zgodaj ceniti sveži zrak in sovražiti zakajeno, zaduhlo, nehigienično gostilno. Užgimo v mladini ljubezen do lepe knjige, do dramske umetnosti s širjenjem knjižnic, z bralnimi krožki, diletantskimi odri. Zlasti dramatika služi izvrstno našim smotrom. Ta izobrazuje, polni dušo, prija nagonu uveljavljanja, udejstvovanja in veže duhovne in fizične sile tako, da za alkoholizem ne ostane nič več. Prav tako služijo našim smotrom pevška, tamburaška in enaka društva, pri katerih pa je treba prav posebno paziti, da ne uvajajo starejši med mladino pivskih razvad. Na ta način taka društva več škodujejo kakor koristijo. Poleg vsega že naštetega dela lahko zaposlimo mladino še na druge načine. Uvajajmo jo v skrivnosti kraljevske igre s šahovskimi krožki itd. Tako jo bomo privadili na pametno zabavo in jo obvarovali pogubnega kvartanja in pijančevanja.

Nešteto sredstev ima na razpolago učitelj, ki hoče varovati mladino alkoholiziranja. Vsakdo se lahko udejstvuje pri tem delu, če le gori v njem trohica prave domovinske ljubezni in pravega učiteljskega poslanstva.

A pri vsem tem svojem delu si moramo biti vedno svesti nauka dr. Jeraja, »da se idealni mladostnikov krešejo ob osebah — ob vzornih osebnostih«. »Izkušnja je neovrženo dokazala, da se vodi boj proti alkoholu lahko zmagovito le z lastnim zgledom popolne abstinence. In ker je alkoholizem ena najnevarnejših ljudskih boleznih, je vsakdo moralno dolžan, stopiti v boj proti njemu.« (H. Scharrelmann.)

»Znan je pa psihološki zakon, da mladi ljudje posnemajo stare, nižji sloji višje. Glede alkoholnega vprašanja moramo reči, da slepci slepce vodijo.« (Fr. Kovačič.)

Da naš narod spravimo na pravo pot, uvažujmo besede že v začetku citiranega velikega filozofa dr. Masaryka, »da se smoter vzgoje ne doseže samo z besedo, ampak v prvi vrsti z živim zgledom. Zato je naša očitna dolžnost kot izobrazencev in vzgojiteljev, da uničujemo praznoverje alkoholizem teoretično s poučevanjem, praktično pa s svojo abstinenco.«

Brez tega temelja bo vse naše delo stalo na peščenih tleh.

»Ako pa vzlic vsej današnji znanosti o alkoholu zdravnik, učitelj ali duhovnik še odobrava pitje ali še celo sam nanj navaja, tedaj laže in dela zločin.«

Te besede predsednika Masaryka nosimo vedno v srcu in skušajmo, da postanemo najčistejši, najidealnejši, najpožrtvovalnejši nacionalisti, ki žrtvujejo na oltarju telesnega, moralnega in duševnega zdravja mladine in naroda tudi svoje osebne užitke.

Razredni razgovor in spisje v službi individualne psihologije.

(Nadaljevanje.)

B. Individualna psihologija poudarja, da je zelo važno, ako vzgojitelj ve, kaj bi otrok rad postal. Zato smo se ob neki drugi primerni priliki pogovarjale v razredu o poklicu, ki bi se ga posamezne rade oklenile, pa tudi, kaj vse bi že bila vsaka rada postala. Nato so deklice napisale spis »Kaj sem že vse hotela postati?«, ki je za raziskavanje v smislu individualne psihologije boljši kakor pa običajni »Kaj bi rada postala?«, ki so ga že do sedaj včasih dali učencem. Adler svetuje, naj bi se dajale take naloge že učencem 3. in 4. razreda osnovne šole, ker morajo potem otroci razmišljati o tem, kaj bi radi postali, na katerem polju bi se radi udeleževali in sodelovali z ostalim človeštvom, ako tega do sedaj še niso storili. Ako se izkaže, da otrok s 14. letom še ni nikoli razmišljal o svojem bodočem poklicu, je to že nekaj neobičajnega. Najbrže je to otrok, ki ima podzavestno strah pred življenjem, ki se boji, da se ne bo mogel v življenju uspešno uveljavljati in ki zato zapira oči pred bodočnostjo. Otroka je treba čimprej pripraviti do tega, da bo razmišljal o svojem bodočem poklicu, ker se bo potem zavedal, da se bo treba boriti in uveljaviti v življenju in se tudi pripraviti za ta boj.

Ako morajo otroci ustno ali pismeno odgovoriti na vprašanje, kaj so že vse hoteli postati, zve učitelj več, kakor če jim zastavi samo vprašanje, kaj bi radi postali. Našel bo pri raznih otrocih zelo različno linijo. Pri enem gre črta odločno od spodaj navzgor, od slabšega poklica k boljšemu, to je potem najbrže otrok, ki se razvija v pravilni smeri, pri katerem gre stremljenje navzgor. Pri drugem otroku spet gre črta od zgoraj navzdol, deklica si n. p. po vrsti želi, da bi bila učiteljica, filmska igralka, kuharica. To je pač otrok, ki je imel v začetku visokoleteče namene, a je pozneje vedno bolj popuščal, morda zato, ker je spoznal domače premoženjske razmere, socialni položaj svoje okolice, morda pa tudi pod vplivom napačne vzgoje, ki ga ni dvigala. Pri tretjem otroku pa gre ta poklicna črta spet sem ter tja, gori in doli in tudi v tem se nam lahko odkrije marsikaj zanimivega.

Velika večina mojih učenk si je želela postati vzgojiteljica, oz. varuhinja malih otrok, »da bi jih lepo oblačile in snažile, se z njimi igrale ter hodile z njimi na izprehod, ker so mali otroci tako srčkani«. Torej je bil že pri velikem delu teh 10—12 letnih deklic razvit materinski čut, oz. sploh pravi splošni socialni čut, ker so že imele razumevanje za one, ki so slabši od njih in še bolj pomoči potrebni. Tako n. pr. bi bila rada postala varuhinja malih otrok tudi neka deklica, ki je bila že od doma kar najbolj razvajena, ker je bila najmlajša v družini, poznorojenka, saj je prišla deset let za zadnjim otrokom, tako da so jo imeli v družini vsi za nekako igračko. Imela je tudi vse znake razvajenega otroka, bila je zelo nesamostojna, slabo je računala itd. Očividno ji pa vse razvajanje le ni ubilo zajedniškega čuvstvovanja, kajti v razredu je imela takoj kontakt z drugimi. Součenke so jo sicer dražile, da ji dajejo doma še s cucljem jesti itd., vendar so jo imele zelo rade in ji pomagale, kjer so le mogle. Deklica je pa tudi vračala to ljubezen, za vsako me je hodila prosit, naj ji ne zamerim, če je bila kdaj preglasna, če se ni česa naučila itd., skušala je poravnati medsebojne otroške prepire itd. Tudi iz izbire poklica se vidi, da ji vse to razvajanje na srečo ni škodovalo, da bi rada vračala ljubezen drugim majhnim otrokom.

Ostale učenke so se odločile različno, vsaka približno tako, kakor sem to pričakovala po njihovem življenjskem slogu. Ker ni prostora za več, priobčujem samo, kako se je odločila učenka Z., o kateri sem prej navedla njen najstarejši spomin. Napisala je dobesedno tako: »Ko sem začela hoditi v šolo, sem že mislila, kaj bi postala. Najprej se mi je dopadlo, da bi bila nastavljena v slaščičarni in da bi vedno lahko jedla slaščice. Mama mi je rekla, da jih ne bom tako jedla,

kakor si mislim, če bom hotela jesti, bom morala kupiti kakor vsak drugi. Potem sem hotela biti učiteljica. Pa spet sem si mislila, da se moram potem preveč razburjati. Sedaj pa hočem biti strojepiska na sodnji, ker se mi tisto tipkanje dopade. A bojim se, da bi napravila preveliko napak in da bi me potem nagnali. Saj vem, da sem s pravopisom skregana. Zato bom šele videla, kaj bom. Najbrž si bom še tisočkrat premislila.«

Ta spis o poklicih se brez dvoma točno ujema z onim, kar smo lahko čitali v njenem najstarejšem spominu. Potrjuje nam, da je to zapostavljen otrok, ki zato tudi nima pravega življenjskega poguma. Prva njena poklicna želja, biti nastavljena v slaščičarni, je kaj lahko razumljiva, saj najdemo skoraj pri vseh otrocih slične želje. Odrasli namreč v večini slučajev ne dajo otroku toliko sladkorja, kolikor ga rabi otroško telo, ker imajo o sladkorju predsodke radi glist, radi zobov itd. Otroško telo, ki raste in ki se mnogo giblje, pa rabi neprimerno več sladkorja kakor telo odraslega, na kar pa starši v večini slučajev ne mislijo. Zato hrepeni deca tako zelo po sladkorju, zato je občutil skoraj sleherni otrok v mladosti željo, biti v slaščičarni, imeti na razpolago vse one sladkosti, po katerih zaman hrepeni njegovo telo.

Prav lahko je pa mogoče, da ima ta želja pri tej deklici globlji vzrok. Pogosto se namreč lahko opaza, da so zapostavljeni otroci posebno sladkosnedni, saj je čezmerno sladkosneden otrok tudi posebna zvrst težko vzgojljivih otrok. Otrok, ki namreč čuti, da je zapostavljen, se hoče za to nekje oškodovati, postane sladkosneden, ker si hoče posladkati svoje življenje, ki se mu zdi dovolj temno in žalostno.

Ta želja pa ima lahko še drug vzrok. Individualna psihologija je namreč dognala, da se zanimajo otroci, ki imajo kake težkoče s prebavo ali ki so jih kdajkoli prej imeli, prav posebno za vse, kar je v zvezi z jedjo in s pijačo, da se razvijejo iz takih ljudi najpogosteje kuharji, kuharice, slaščičarji itd., Pri tej deklici je bil tudi prav gotovo ta vzrok, kajti imela je vedno težave z želodcem, ni prenašala mleka, ki so ga dobivali otroci v šoli itd. Bila je tudi izredno bleda, suha in drobna. Ko bi jaz vsega tega ne vedela že prej, bi me lahko ta želja o poklicu napotila na to, da doženem, če nima deklica morda manjvrednih prebavnih organov. Učitelj mora vedno vedeti, katere manjvredne organe ima učenec, da ga bo potem lažje razumel.

Kakor v svoji prvi, tako izpove deklica tudi o svoji drugi poklicni želji, zakaj jo je opustila. Pravi, da ne bo učiteljica, ker bi se potem preveč razburjala. Tudi ta rezignacija ima svoje korenine samo v tem, ker je bila ta deklica zapostavljen otrok in kakor vsi zapostavljeni otroci tudi ona ni imela privzgojenega dovolj zajedniškega čuta. To se je jasno videlo v vsem razrednem delu. Kakor sem že omenila, je imela ta deklica največ iniciative za razredne pogovore in je bila sploh izredno inteligentna, bistra, živahna in glasna ter nikakor ni kazala videza zapostavljenega otroka, posebno še, ker je imela kot prvorojenka tudi res neko oblastno potezo v značaju. Zato so jo tudi součenke do neke meje zelo uvaževale, nosila je tako rekoč veliki zvonec v razredu in hotela je biti vedno pri vsem prva. Bila je večkrat županja in opravljala tudi druge razredne službe, dala je tudi pobudo za vpriporitev majhnih igric v razredu za božič, Veliko noč itd. in je bila pri teh igricah za režiserko. Vse svoje funkcije je še vedno za silo speljala do srečnega konca, dasi ni šlo pri tem nikoli brez prepira. Vedno znova sem opazovala, da so bile njene součenke spočetka vedno zelo navdušene zanjo, ker so jih privlačevale njene pozitivne lastnosti, a se je to navdušenje kmalu poleglo, ker ni znala prav ravnati s svojimi součenkami, pač zato, ker je imela kot zapostavljen otrok premalo zajedniškega čuvstvanja. Da je ta nedostatek sama podzavestno bridko občutila, da jo je bolelo, če ni znala voditi svojih součenk tako, kakor si je to morda zamislila, nam pove, ko pravi, da ne bo učiteljica, ker bi se preveč razburjala. Te njene besede nam tudi jasno kažejo, da ji manjka življenjskega poguma,

da se ne upa premagati težav, katere ji je povzročilo sožitje z drugimi, ker so se ji zdele nepremagljive.

Značilna je tudi njena sedanja želja, da bi postala strojepiska na sodnji. Popolnoma točno pa sama takoj pristavlja, da ne ve, če bo za ta poklic, ker je s pravopisom skregana. To je bilo tudi res, glede pravopisa je bila najslabša v razredu. Večkrat sem jo na samem opozorila na ta nedostatek in ji svetovala, naj mnogo čita in pazno ogleduje posamezne besede, naj napiše včasih vsebino kake povesti ali kak dogodek, naj včasih tudi prepíše kako krajše berilce itd. Prav gotovo pa se ni z dovolj močno voljo lotila dela, ker v tem pogledu ni bilo videti znatnega napredka. Na koncu šolskega leta je potem vprav zaradi pomanjkjivega pravopisa padla pri sprejemnem izpitu za srednje šole, dasi je po inteligenci daleč prekašala svoje součenke, ki so ta izpit z lahkoto opravile.

Zakaj se nekateri otroci pri pravopisu tako slabo odrežejo, to je sploh še precej nerešena uganka. Adler pravi glede na nemški pravopis, da so pri pravopisu najbrže tisti otroci na boljšem, ki spadajo k vidnemu (vizuelnemu) tipu, ki napišejo besedo tako, kakor so jo videli in so si jo zapomnili, medtem ko napišejo otroci sluhovnega (akustičnega) tipa besedo tako, kakor jo slišijo. Pri našem pravopisu smo v tem oziru na boljšem, ker pišemo besede tako, kakor jih slišimo. Zato shaja pri nas otrok pri pravopisu prav tako, če spada k vidnemu, kakor če spada k sluhovnemu tipu. To deklico pa je narava mačehovsko obdarovala, ker ni spadala očitvidno ne k enemu in ne k drugemu tipu. Da ni spadala k vidnemu tipu, se je videlo zlasti pri risanju, kajti z risanjem je bila namreč tudi »skregana«. Res je, da je imel ta nedostatek svoj vzrok deloma že v tem, ker je bila levičarka, kar se je pokazalo, ko je prekrizala prste obeh rok. Toda tudi za barve ni imela prav nobenega smisla, kar je jasno dokazovalo, da ne spada k vidnemu tipu. Pa tudi k akustičnemu tipu ni spadala, imela je precej slab posluh in prav malo smisla za glasbo. Tako so se stavile tej deklici tudi za dosego njene sedanje poklicne želje, da bi postala strojepiska, res velikanske ovire, ki bi jih lahko premagala samo izredno krepka in odločna volja. Ker pa je bila domača vzgoja v prvih življenjskih letih, ko si utrja človek svoj življenjski slog, pogrešena, je izgubil ta otrok, ki ga je narava tako mačehovsko obdarovala, veliko svoje volje in zato se tudi jaz bojim, da si bo glede poklica »še tisočkrat premislila«, kajti povsod bo zadela na ovire, ki se ji bodo zdele nepremagljive.

C. Prav tako je važno, da ve vsak učitelj, o čem sanjajo njegovi učenci po noči in o čem sanjajo po dnevi z odprtimi očmi, kajti tudi iz teh navidezno brezpomembnih in neznatnih okoliščin bo lahko črpal veliko važnih podatkov in bo lahko zbral mnogo dragocenega gradiva, na podlagi katerega si bo v smislu načel individualne psihologije lahko izpopolnil sliko o otrokovem duševnem stavu.

»V začetku je bil spanec, nas uče tisočletna opazovanja. Naš spomin nam pa stopni, da so bile v začetku sanje, kajti nobene niso najstarejše, vsake so že imele predhodnika.« (Karl Spitteler.) Ljudje so se že od nekdaj zanimali za sanje, ki so igrale v življenju vseh narodov važno vlogo. Najbolj živahno so se pa zanimali za sanje v starem veku, ko so smatrali ljudje, da pošiljajo sanje bogovi in da se zato lahko iz njih razbere prihodnost. Zato so imeli takrat posebne razlagalce sanj, ki so imeli velik ugled. Kako velik pomen so pripisovali takrat narodi sanjam in kako prepričano so verovali v ono, kar so razbirali iz sanj, nam kaže zgodba o egiptovskem Jožefu.

Medtem ko so se v starem veku in tudi v poznejših dobah zanimali za sanje predvsem zato, ker so jih smatrali za pogled v bodočnost, se zanimajo danes za sanje zelo živahno psihologi, a seveda iz drugih vidikov. Psihologi so spoznali, da se lahko sklepa iz sanj na človekov značaj, da spoznamo človeka po njegovih sanjah včasih bolje kot po vsem njegovem ravnanju. Prvi se je začel obširno baviti s sanjami Freud, utemeljitelj psihoanalize. Ker igrajo po Freudovem naziranju

usodno vlogo v vsem duševnem življenju impulzivni nagoni seksusa, je smatral, da pridejo v sanjah na simboličen način do pravega izraza. Zato je razlagal Freud vse sanje prvotno iz neizpolnjenih otroških spolnih želja, izvajal jih je iz podzavestne otrokove spolnosti, pozneje pa tudi iz smrtnih želj. Dasi je bilo Freudovo naziranje o sanjah brez dvoma enostransko, je Freud vsaj zbudil v znanstvenih krogih zanimanje za sanje. Za njim je pa doprinesla mnogo k razumevanju sanj zlasti individualna psihologija, predvsem je k temu pripomogel njen utemeljitelj Alfred Adler.

Individualna psihologija je dognala, da si ustvari odrasli človek, pa tudi otrok, s svojimi sanjami sam sebi nekako prve pogoje za duševno pot, ki jo je navajen hoditi, ki jo mora hoditi pod vplivom drugih, ali pa tudi, da bi jo rad hodil, pa si tega prav ne upa in si zato šele v sanjah da sem sebi poguma. Natančneje nam to lahko pojasni sledeči primer iz resničnega življenja: Neko mlado gospodično je že dalje časa snubil neki gospod, ki pa se ga je nekako branila vsa njena notranjost, dasi se je zdelo, da za to ni vzroka, kajti tisti mož je bil dober človek in tudi njegov družabni položaj je bil nad vse povoljen. Ker je tista gospodična to končno tudi sama uvidela in ker ji je razum prigovarjal, da ne gre, takega snubca odkloniti, je privolila v sestanek, ki je bil določen za drugi dan. V noči pred tem sestankom pa se ji je sanjalo, da je padla v globoko, črno vodo in utonila. Vsa preplašena in zbegana se je zbudila iz sanj, se takoj spomnila na dogovorjeni sestanek in že je sklenila sama pri sebi trdno, da ne bo šla na sestanek in da se bo tistemu gospodu v bodoče sploh vedno v velikem loku izognila, ker je smatrala te sanje za migljaj, kako naj ukrene.

V starih časih bi vsi razlagalci sanj te sanje najbrže prav tako ali podobno tolmačili kakor ta gospodična. Individualna psihologija pa pravi drugače in razlaga te sanje tako: Tista gospodična je občutila v notranjosti odpor proti snubcu. Razum pa ji je prigovarjal, da bi bila bedarija, odkloniti ga, in zato se je le odločila za sestanek, dasi je bila njena podzavest odločno proti. Podzavest je pa delovala v sanjah naprej, ustvarila je take sanje, ki so opravičile ono ravnanje, ki si ga je bila že prej v podzavesti začrtala, a si ga sama sebi nekako ni upala priznati, da namreč odkloni snubca, za katerega se je zavzemal razum, čuvstvovanje pa je bilo proti. Tako je ta gospodična, očitno zelo neodločen in omahljiv človek, šele s svojimi sanjami sama sebi opravičila svoje delovanje.

Podobna kakor pri odraslih je stvar tudi pri otrocih. Tudi oni si včasih v sanjah začrtajo svojo pot, včasih pa si jo tudi s sanjami predhodno ali naknadno opravičijo. Sanje imajo nalogo, ustvariti tako nastrojenje, da lahko potem oni, ki sanja, v nasprotju z vsem razumom zajadra tja, kamor ga vleče njegov življenjski slog, pa si še prav ne upa, dokler mu sanje ne pridejo na pomoč. Sanje mu pomagajo, da sam sebe nekako ogoljufa, omami in upijani. S sanjami opraviči tudi otrok včasih sam pri sebi ono, o čemer ve, da si tega prav za prav ne sme opravičiti.

Karl Spitteler pravi o sanjah: »Sanje so svet zase, s posebnimi oblastvi in posebnim prometom. Brezžična fantazija odpelje onega, ki sanja, po skrivnih potih bliskovito v najbolj oddaljene čase, n. pr. v najzgodnejšo mladost... Če je že nad onimi pokrajinami, ki jih vidi odrasli v sanjah, razprostrt zlat sijaj, so pokrajine, ki jih slikajo otrokove sanje, še mnogo slajše in blaženejše. Sanje mojih prvih dveh življenjskih let so moja najlepša zbirka slik in najljubša zbirka pesmi.«

Vsakdo, ki se podrobneje bavi z otroškimi sanjami, bo pa našel, da so otrokove sanje kvečjemu v prvih življenjskih letih tako lepe, pri zapostavljenem otroku pa še takrat ne. V poznejših letih pa lahko določno zasledujemo v otrokovih sanjah, kako spoznava otrok življenje vedno bolj s temne strani.

Pri otrocih najdemo posebno pogosto sanje, da jih zasledujejo katerekoli divje ali domače živali ali pa tudi ljudje, tako da planejo pogosto sredi noči vsi pre-

plašeni in zbegani iz spanja. Take sanje nam jasno kažejo, da smatra tak otrok samega sebe za zelo šibkega, vse, kar je okoli njega, pa se mu zdi veliko in ogromno ter vzbuja v njem strah. Prav gotovo je bila temu kriva nepravilna vzgoja, ki je spravila otroka tako daleč, da občuti posebno živo svojo lastno slabost in celo manjvrednost. Tak otrok ima navadno prav malo osebnega poguma, nobene življenjske naloge se ne loti z veseljem in zanosom in zato se mu le redko katera posreči. Ako odkrije učitelj, da se pri enem ali drugem otroku večkrat ponavljajo take sanje, je to zanj migljaj, da je domača vzgoja prav gotovo kakorkoli in kdajkoli zapostavila tega otroka, da ga mora zato vsaj šolska vzgoja dvigati in vzpodbujati in da bo treba po možnosti vplivati v tem smislu tudi na starše.

Tem slične so one sanje, ki so tudi pri otrocih prav pogoste, da namreč nekdo vedno zamuja vlak. O človeku, tudi o otroku, ki ima pogosto take sanje, bi se lahko reklo, da je to človek, ki misli, da je rojen pod prav posebno nesrečno zvezdo, da mu vedno vse spodleti, da vedno vse zamudi itd. Tudi takemu človeku manjka življenjskega poguma, najbrže je stal v življenju vedno v zadnjih vrstah, bil vedno zapostavljen. Za domačo in šolsko vzgojo so take sanje migljaj, da je treba takega otroka z vsemi močmi dvigati in vzpodbujati, ker bo prav gotovo uspeval vedno le, če bo čutil veliko toplote okoli sebe.

Drug otrok spet ima v sanjah zelo pogosto občutek padanja in sanja, da pada od nekod. Take sanje so včasih tako žive, da pade tak otrok celo s postelje. Otrok, ki ima pogosto take sanje, je prav gotovo doživel v svojem življenju že precej veliko mero neprijetnosti. Zato je postal previden in oprezen in še preden se loti kake naloge, že misli na to, da bi se lahko zanj nesrečno končala, da bi mu vse lahko izpodletelo. Take sanje mu podzavestno samo še utrdijo njegov že itak preveč oprezni, malodušni življenjski slog, z njimi se sam pred seboj podzavestno opravičuje, zakaj ne koraka bolj pogumno naprej. Dijaka n. pr., ki stoji pred izpitom in ki je že itak malodušen, ker se mu zdi, da premalo zna in da ne bo izdelal, lahko take sanje pred izpitom tako potarejo, da izgubi še tisto malo poguma, kar ga ima, in da potem pri izpitu res pade ali da sploh ne gre k izpitu.

Zelo značilne so tudi sanje, ki jih najdemo pogosto že pri otroku, da namreč leti človek po zraku. Ako se otroku večkrat kaj podobnega sanja, lahko iz tega sklepamo, da je to otrok, ki bi bil rad vedno nekje visoko nad drugimi, ki bi v življenju vedno rad igral prvo vlogo. Ako opazujemo takega otroka prav natančno, bomo zasledili pri njem najbrže še druge znake, ki bodo pričali o tem njegovem stremljenju po moči in oblasti. Pri takem otroku bo najbrže potrebno, navajati ga na pravilno sodelovanje z drugimi, da se bo znal včasih tudi podrediti drugim, ako potrdijo še drugi znaki, da nagiblje njegov življenjski slog resnično preveč k oblastnosti.

Take in slične sanje, ki pričajo o pogumu, moči in oblastiželjnosti kakega otroka, so pa navadno redkejšje, veliko pogostejše so one, ki nam jasno pričajo, da je otrok pod vplivom vzgoje mnogo preveč plašen in celo zbeگان. Če razčlenimo otroške sanje, pa tudi sanje odraslih, vidimo navadno, da pričajo o malodušnosti, strahopetni in plašljivi potezi v značaju takega človeka. V sanjah izgine navadno ves pogum, ki ga kaže človek po dnevi na zunaj, in preostane samo veliko strahu, kar priča, da se vsi nekako bojijo življenja, da jih mučijo zle slutnje in bojazni, da mislijo vedno na nevarnosti in poraze. Zato se tudi nikoli ne upajo prav zastaviti vseh moči, da bi dosegli svoj cilj, nikoli se ne lotijo z odločnim pogumom rešitve svojih življenjskih nalog, ampak se jih lotijo z obotavljanjem in malodušnostjo, ako jim že ne morejo na noben način izbegniti.

(Konec sledi.)

Domorodnost v narodni šoli.

Ena najpoglavitejših zahtev, ki jih vedno in vedno poudarja sodobno šolstvo, je zahteva po domorodnosti pouka. Ne smemo misliti, da je ta zahteva nova in izvirna. Saj je priroda, ki obdaja človeka, njegova prvotna in najstarejša učiteljica, ki so jo pa morali na novo odkriti, ko je izgubilo šolstvo skozi stoletja vsako vez z domačo grudo. Že Komensky, Francke, Rousseau, Pestalozzi in drugi zahtevajo domorodnost pouka čimdalje izraziteje. Izvajali so že tudi posamezniki domorodnost pouka, še preden je moderna šola to zahtevo proglasila za svoj bojni klic. Vendar so se ozirali na domorodnost pri pouku le posamezni in tudi ti le ob posebnih prilikah. Zato se zahteva po domorodnem pouku vedno poudarja in se stremi za tem, da se ne poučujejo le posamezni predmeti na domorodni podlagi, temveč da bodi ves pouk prežet domorodne miselnosti.

O potrebi tega načela in o njegovi upravičenosti ne bom razpravljaj, ker so te stvari dovolj znane, pač pa bi hotel izpregovoriti iz teorije in prakse nekaj besed o izvedbi tega načela. Poudarjam pa, da mora biti domorodnost pouka povsem neprisiljena, naravna in samoumevna.

Največ se je izvajalo načelo domorodnosti še v zgodovini in zemljepisnem domoznanstvu, pa niti tu še ne v dovoljni meri.

Šele človek napravi iz zemlje domovino, ko se naseli. Zato moramo zasledovati njegovo dejanje in nehanje na domači grudi, torej njegovo lastno doživljanje zgodovine in s tem zgodovino domače grude. Zasledovati pa moramo tudi, kako se zrcali svetovna, predvsem pa slovanska zgodovina na domačem ognjišču in v življenju okoli njega. Zato nam tudi ne sme zadostovati vnanje zgodovinsko dejanje, rekel bi politična zgodovina, predvsem važno je, da najdemo notranji vzrok, ki vodi do dejanja, in vez med dejanjem in ljudstvom.

Skoraj v vsaki vasi ali pa vsaj v njeni okolici najdemo več ali manj spominov na pretekle čase, ki nanje lahko navežemo zgodovinski pouk. In tudi najoddaljenejša dejanja odmevajo v ozkem krogu domačega ognjišča, če so količkaj važna za nadaljnji razvoj naroda in domačije, sicer pa ne sodijo v zgodovinski pouk na narodni šoli.

V najtesnejši zvezi z zgodovino je narodopisje, ki ga sicer ne najdemo med samostojnimi predmeti. Vendar sta narod in domovina ona dva stebra, ki moramo nanju usidrati v dušah naše mladine trdno ljubezen do domače grude in s tem do naše mlade narodne države.

Narodopisja ne bomo obravnavali kot predmet, temveč ga bomo upoštevali kot nekaj temelj pri sorodnih predmetih, v zgodovini, zemljepisju, slovnici in nekoliko tudi pri spoznavanju prirode. Pri slednjem mislim predvsem na posebna krajevna imena nekaterih živali in rastlin, na njih nastanek, vzrok in utemeljitev.

Tu nam bo mogoče razjasniti otrokom posebnosti ožje domovine ter jih tako neopaženo vzgajati k domoljubju ter do spoštovanja narodnosti in narodnih šeg. Ohranili jim bomo čut za vrednost pristne narodnosti in s tem narodno zavednost. Ohranili bomo narod sebi ter ga tako jačili. Ob tej priliki bomo spregovorili o narečju in njegovi vrednosti, da ni zasmehovanja vredna spaka, temveč da je narečje enakopravno pismenemu jeziku in njegov večnomladi vir. S tem nam bo tudi najlaže odpraviti iz govorce germanizme, ki jih najdemo prav v našem srezu in verjetno tudi v drugih obmejnih srezih vse polno. Spoznali bomo starinske oblike besed in govorce in tako našli priliko, govoriti o razvoju jezika. Narodne šege, praznoverje, bajke, razne otroške in narodne pesmi, oblika selišč in bivališč, razna imena, noše in priprave se lahko tu raztolmačijo.

Domorodnost, kakor se je v splošnem izvajala v zemljepisju, tudi ne zado-
stuje. Ni dovolj, da izhajamo pri tem pouku od najožje domače grude in da po-
lagoma preidemo k oddaljenemu. Vedno in vedno se moramo povračati k domači

grudi in njenim razmeram. Saj nam nudi le ta osnovo za vsako pojmovanje tujine. Tipične oblike zemeljskega površja, geologijo, podnebje, gospodarske prilike in vpliv okolice ter narodnega gospodarstva na duševni razvoj, vse to in še marsikaj drugega raztolmačimo lahko iz domače grude in njenih prilik. S primerjavami odpremo deci razumevanje za tuje zemlje, ko spoznavamo njih posebnosti v svojem neposrednem obližju in če bi to bila blatna vaška cesta. Vzoren primer, kako se izkorišča domači okoliš za razlago v zemljepisju, nudi K. Diwaldova knjiga »Die Landschaft als Lehrmittel«. Pa tu ne bomo imeli uspehov, vsaj ne mnogo, če bomo udobno sedeli na stolu v šolski mučilnici in otrokom besedili. Le zunaj v prosti naravi se jim bo razbistril um in le tu se jim bo odprlo oko in srce za domovino, pa tudi za učitelja.

Še manj uspehov pa bomo dosegli, če bomo hoteli spoznavati prirodo med štirimi stenami, morda na podlagi kake slabe slike, medtem ko nas zunaj vabi narava, da jo spoznavamo ob njenem toplém srcu. Tu predvsem mora biti izvedena domorodnost do skrajnosti. Pa še vedno najdemo po šolah »krasne slike«, recimo n. pr. leva v negibnem veličanstvu kipa, kakor morda ni nikdar. Te slike nam ne dajejo niti najmanjšega pojma o njegovem bistvu in življenju. Na podlagi take slike leva se nam združi s pojmom lev le neločljivo pojmovanje, da živi lev v sredini peščene puščave, kjer se dejansko skoraj nikdar ne nahaja. Da bi živemu mačku pogledali v gobec, za to pa razredu morda še nikdar nismo dali prilike in mačka morda še nikdar nismo opazovali pri njegovem početju. Ven iz narodne šole z vsemi eksotičnimi živalmi in rastlinami. Saj je domača gruda okoli nas tako polna živali in rastlin, da jih morda še opazili nismo.

Ne smemo si pa ogledovati narave le ob lepem vremenu, v solncu in ob suši, kajti tedaj jo bomo spoznavali le z ene strani. Mnogo važnih pojavov pa se kaže le ob deževju in vlažnem vremenu, pa v snegu. Kako krasno in lahko bodo pojmovali otroci ustroj in pomen drevesne krone in kapi pri drevju, ko jim bomo to nazorno pokazali, če bomo morda kdaj vedrili pod kakim košatim drevjem ter bomo ostali pri tem kolikor toliko suhi, medtem ko bo zunaj lilo kakor iz škafa. Kako lepo bodo videli, da odvaja krona dež k lasastim koreninam pod kapjo, da le-ti vsrkavajo vlogo. Krasen kažipot nam bo pri domorodnem spoznavanju prirode znana Hassenpflugova knjiga: »Der Weg zum Herzen der Natur«. Vsekakor je to ena najboljših knjig, ki jih poznam na tem področju.

Tudi pri fiziki in kemiji se moramo omejiti na to, kar šolska deca vsak dan vidi in uporablja. Pri pouku kmetijstva se bomo seveda ozirali na krajevne prilike. Ne smemo pa pozabljati pri tem na dejstvo, da kmetijski stan v svoji pretežni večini ni sledil neverjetno naglemu napredku, tehnike, fizike in kemije ter končno tudi politike. Posledice niso izostale in so danes jasno vidne povsod. Kajti kljub stremljenju kmeta, da bi ostalo vse pri starem, doseže nova doba in novodobno življenje z vsemi svojimi zahtevami tudi najsamotnejše koč. Upiranje novi dobi pa je tudi deloma rodilo krizo kmetskega stanu, ki pa je sedaj vsesplošna, tu več, tam manj razvita. Ne bomo je ozdravili s tem, da ustavljamo kolo časa, ali ga hočemo celo zavrteti nazaj, temveč novim zahtevam se bo moralo prilagoditi tudi kmetsko gospodarstvo in čimprej bo to storilo, toliko bolje zanj. Tako vidimo v zadnjem času neverjeten napredek kmetijstva v sosednji Avstriji in slično je potrebno tudi pri nas. Ne bo se svetovni trg prilagodil proizvodom našega kmeta, temveč bo moral le-ta prilagoditi svoje proizvode zahtevam trga. Ustvarjati se mora nov kmet, ki bo umel novo dobo in jo tako obvladal. Kmetstvo in napredek nikakor nista nasprotujoča si pojma. Tu nam bo treba mnogo trdega dela, dokler ne bo prišel kmet do spoznanja, da bo našel le v skupnem delovanju izhod iz današnjih težkoč, dokler se ne zbudi pri kmetu stanovska zavest.

Jezikovni pouk lahko obravnavamo povsem domorodno. Potrebne bi nam za to bile v prvi vrsti domorodne čitanke, ki jih žal nimamo in tudi nikdar imeli

ne bomo. Kajti prilike so v vsaki zemljepisni enoti drugačne in kar ustreza tu, ne more ustrezati tudi tam. Da bi pa čakali za vsako enoto posebnih čitank, tega ne verjamem.

Tudi slovnico je mogoče poučevati domorodno, ko popravljamo slovnicihne napake narečja in gradimo na tem snov. Da je izvedba domorodnosti v spisju morda najlažja, mi menda ni treba še posebej poudarjati.

Malo težja je zadeva pri računstvu, vendar nam nudi ostali domorodni pouk dovolj prilike, da obravnavamo tudi ta predmet domorodno.

V oblikoslovju najdemo razne oblike na predmetih, ki jih rabijo otroci doma ali v šoli vsak dan. Ti nas dovedejo do tega, da obravnavamo oblike, da lahko stavimo opazovalne naloge in da končno preidemo na geometrične račune.

Risanje naj bi bilo vzgoja umetniškega čuta. Možnosti, da izvajamo risanje domorodno, je nešteto, od lista do kapelice, orožje in orodje, hiše in deli hiš do ornamentov in do oblik iz živalstva in rastlinstva. Ne pozabimo šematičnih risb iz raznih predmetov. Tu sem spadajo tudi vaje v opazovanju, morda tudi v ocenjevanju slik in drugih umetnin, ki jih najdemo v vsaki vasi, če ne drugje, pa vsaj v cerkvi. Kajti, če vpliva globoko na naše srce in čuvstvovanje vse, kar je domačega, velja to gotovo predvsem in v dvojni meri o umetnosti. In tudi tu pokažimo zopet lepote narodnih noš, ornamentov in domačij v narodnem starodavnem slogu.

Pri pefju upoštevajmo narodne pesmi in tu zopet one, ki jih prepevajo v domači vasi.

Telovadne igre lahko raztolmačimo glede na njihov postanek. »Kdo se boji črnega moža« je n. pr. ostanek plesov, ki so jih prirejali v časih, ko je kuga opustošila naše kraje. Črni mož je smrt, ki si izbere svoje žrtve iz kroga nič hudega slutečih igralcev. »Trden most« ima versko podlago. Spominja na zlati most, ki je peljal po poganski veri v kraljestvo smrti. Tudi na turške nadloge spominjajo nekatere igre.

Dekliška ročna dela naj se ozirajo na domače potrebe in prilike, na domačo industrijo in na domače vzorce. Ročni pouk dečkov pa se naj bavi prav tako z domačimi predmeti in naj služi razjašnjevanju ostalega pouka.

Strogo izvajanje domorodnega pouka zahteva troje. Zahteva mnogo časa, ki ga je na niže organiziranih šolah žal le malo. Zahteva pa tudi od učitelja obširno in temeljito poznavanje krajevnih prilik. To si pa pridobi učitelj šele po večletnem bivanju v kraju. To delo je ogromno. Spoznavati mora vse domače šege, jim poiskati izvor, vzrok in namen. Spoznavati pa mora tudi vso krajevno zgodovino od prvih začetkov do današnjih dni in jo sestaviti. Poglobiti se pa mora tudi v duševno življenje kmeta svojih krajev in v njegovo dušo. Le potem bo kmeta spoznal in ga razumel ob vsaki priliki, pri vsakem dejanju in nehanju v govorici in v umetnosti. Da zadosti vsem predmetom, mora spoznati učitelj vse gospodarstvene in življenjske prilike, živalstvo, rastlinstvo in kamenine, skratka vse v najožji domovini. Vse te prilike pa kažejo skoraj v vsakem kraju razlike, četudi malenkostne, v zemljepisnih enotah pa prav znatne. Jasno je, da se učitelj pri tem ogromnem delu za šolo prva leta ne sme preveč obremenjevati z izvenšolskim delom, ker bo sicer njegovo delo v najboljšem primeru polovičarstvo vsaj za eno stran. Vzorno izvajanje domorodnosti je torej povsem nemogoče tudi sicer izbornemu učitelju, ko pride v kak nov kraj.

Tu bi lahko pomagala domoznanska knjiga, ki naj bi obstojala vsaj za vsako v naravno celoto zaključeno skupino šol. Prvo podlago za to knjigo bi nudile kronike in skrbne priprave učiteljstva za pouk.

Tretje pa je globoka ljubezen učitelja do rodne zemlje. Če ta ljubezen ne klije v naših srcih, je tudi ne bomo mogli presaditi v nežna srca svojih varovancev. In je ne bomo mogli tam gojiti in ucvrstiti.

Tavželj Josip:

Kako uveljavljam delovni princip v jezikovnem pouku.

(Konec.)

Dejali smo, da je treba slovnico obravnavati praktično s sistematičnimi jezikovnimi vajami, ki se dajo kaj lahko nasloniti na spisje. Drugi sklon samostalnika bi na primer obravnavali takole:

Kaj z bode. Zelo čebela, bodice ježa, trni vrtnice, bodice žice itd.

Dragoceni kožuhi. Koža lisice, hermelina, podlasice, medveda, divje mačke itd.

Kaj se umaže pri delu. Klobuk zidarja, čevlji cestnega pometača, obraz dimnikarja, predpasnik čevljarja itd.

Razni glasovi. Glas dečka, moža, deklice, tujca, natarjarja, postrežčka, živali itd.

Istočasno bomo v spisih takoj obravnavali tudi predloge, ki se vežejo z določenimi skloni. Predlog s (z) se veže z rodilnikom in orodnikom. Za vezavo z rodilnikom napišemo vajo:

S česa lahko pademo. S konja, z mize, s stola, z drevesa, z zrakoplova, z voza, s kolesa, z motorja, z avtomobila, s postelje, z bradlje, z droga, z lestve itd.

Za vezavo z orodnikom nam lahko služijo naslednje vaje:

S kom se razgovarja hišni gospodar. S hišnico, s strankami, z davčnim uradnikom, z zidarskim mojstrom, z občinskim tajnikom, z županom, s pismonošo itd.

S čim se vozimo. Z vozom, s kolesom, z avtomobilom, z električnim vozom, s kočijo, z vlakom, z zrakoplovom, z ladjo itd.

Na isti način obravnavamo ne samo ostale sklone in predloge, ampak tudi vse druge besedne vrste. Plodonosne slovnične vaje so tudi tvoritve besednih družin, ki jih sestavljajo samostalniki, pridevniki in glagoli, n. pr.:

Besedna družina »pisati«:

Samostalnik		pridevnik	glagol
pisatelj	zapisnik	pismen	pisati
pisava	prepis	podpisan	pisariti
pismo	odpis	pisarniški	pisateljevati
pisarna	spis	pisarjev	podpisati
pismonoša	opis	vpisan	razpisati
pisec	popis	spisan	izpisati
časopis	napis	razpisan	pripisati
dopisnica	podpis	prepisan	spisati

Ves jezikovni pouk mora torej sloneti na trdni in praktični podlagi. Besede: samostalnik, pridevnik, glagol, predlog... so učencem vedno le nekaj abstraktnega, kar lahko mnogo točneje označimo konkretno: osebe, živali, drevesa, reči, tvornosti, dejavnosti, lastnosti itd. Da bi imela kaka besedna vrsta kak poseben vpliv na pravopis, tega v slovenščini ni. Nekaj drugega je to pri Nemcih, ki pišejo vse samostalnike z veliko začetnico. V slovenščini pride v poštev velika začetnica samo pri lastnih imenih, pa še pri teh se pišejo z veliko začetnico le zato, ker so imena dežel, mest, gora, voda, držav, narodov...; besedo »lastna« pri tem popolnoma prezremo.

V tesni zvezi s spisjem je tudi lepomis. Čemu bi vsako leto mučili učence z vedno istimi monotonimi razlagami o tankih in debelih črtah, o lokih in zavojih... Lepomis po diktatu pa je naravnost muka za otroke. Učenci so vendar različnih temperamentov, ki jim narekujejo ritem in tempo. Vsaj že v 3. razredu (ako ni že od 1. razreda dalje uveden pouk pisanja po novem načinu) bomo take razlage in diktate opuščali ter bomo rajši napisovali imena gor in vod, mest, ulic, trgov in vasi, ki jih učenci poznajo, dalje mesece z različnimi označbami, letne čase, praznike, tvrdke, napise na uradnih poslopih, svarilne in opozorilne

napise, narodne pregovore, nagrobne napise, vremenske napovedi, naše pisatelje in pesnike, brzojavke, telefonske pogovore, društvena vabila in plakate, jedilne liste, napise na direktnih železniških vozovih itd. Lahko pa pišemo tudi kratko vajo, v kateri bomo obravnavali ali utrjevali nekaj slovnice n. pr. vprašalne in velele stavke... Taka vaja bi bila: »Mamica ukaže«. (Prinesi drv in vode! Pazi, da ne padeš! Ne loputaj z vrati! Zalij cvetlice!...) Za vprašalne stavke napišemo vajo »Popotnik vpraša«. (Kje je kolodvor? Prosim, kje je poštni urad? itd.) To bodo učenci radi pisali, na ta način dosežemo tudi njihovo pozornost. Paziti moramo samo na lepo obliko, čistost pisave in na pravopis.

V pravopisnem pogledu dosežemo še največ s prepisovanjem in pravilnim izgovarjanjem besed. Najmanj uspehov, ako se to sploh more imenovati uspeh, pa nam nudi diktat. Pisanje stavkov po spominu, ki smo jih že preje nekoč prepisali ali napisali, nam lahko služi za točno kontrolo v poznavanju besednih oblik in ga prav radi tega včasih uporabljamo. Poizkusi s prepisovanjem prekašajo uspehe diktata šestkratno. Zato bomo opuščali diktat tudi pri realijah. Vso snov naj učitelj ali kak boljši učenec po učiteljevem diktatu napiše na tablo, a ostali učenci naj jo prepisejo. Še pri tolikokratni obravnavi lastnih imen bodo učenci po diktatu vedno napisovali večino gorskih ali krajevnih imen, zlasti one, ki jim še bolj tuje zvone, z malo začetnico in to na vseh učnih stopnjah.

Po dosedanjih predpisih mora učitelj vsako šolsko nalogo še popraviti. Ze pred pregledovanjem teh nalog si zabeleži vse pravopisne, slovnične in stilistične napake, ki so posebno tipične, v posebno beležnico. Te napake porabi potem za novo vajo s popolnoma drugačnim naslovom, tako da se v njej ponavljajo popravljene besede iz prejšnjega spisa. Taka vaja se izdela skupno, k njej prispevajo vsi učenci, eden izmed njih pa sproti piše na tablo. Ker se to delo vrši pod učiteljevim nadzorstvom, mora biti taka vaja sedaj brez napak, oz. ji mora slediti še druga, ako bi se napake ponavljale.

N. pr.:

Značilne napake: Italijanski vojaki, Amerikanski letalci, Francoska mesta...

Pravopisne vaje:

Kaj uvažamo iz tujih držav.

Jugoslovani uvažamo ameriški petrolej, italijanski riž, francosko vino, ruski čaj, angleški premog, češko blago...

Moj album znamk.

Imam nemške, francoske, bolgarske, rumunske, poljske, albanske, grške, egiptovske, jugoslovanske in druge pisemske znamke.

Posebno poglavje učnega jezika in obenem tudi spisja so tujke. Nanje naletimo vsepovsod, na cesti, v prodajalni, v čitankah, v časopisju in tudi v »Našem rodu« jih je vedno več. Tujke moramo odklanjati, zlasti one, ki se dado dosti dobro nadomestiti z domačimi izrazi. V kolikor pa je slovenska terminologija pomanjkljiva in nima primernih izrazov za razne pojme in stvari, ne moremo docela izhajati brez tujk. Take tujke naj tudi v spisju tu in tam nastopajo, da se jih učenci uče pravilno uporabljati. Evo nekaterih!

V šoli: inšpektor, termometer, geografija, atlas, geometrija, gimnastika, gramatika, antracit, diktat, tema...

Na kolodvoru: lokomotiva, vagon, signal, konduker, kupe, peron, tender, ekspresni vlak, luksuzni vlak...

V mestu: kavarna, hotel, restavracija, liker, konjak, fotograf, zoološki vrt, luksuz...

Vojaštvo: artilerija, armija, oficir, major, general, manever, parada, barake, bivak...

Izražanje v prostih spisih bodi individualno. Vsak osebni slog pa sloni na dveh važnih činjenicah: 1. na izkušnji ali na osebni doživetju in 2. na opazovanju. Pri izbiri tēm pa stopa pred nas zbog raznih okolnosti in prilik, v katerih otroci žive, še en moment, namreč moment razpoloženja. Otrok, ki je dospel

od pravkar doigrane igre, ni zmožen, da bi napisal spis o kakem pogrebu, kajti njegova duša je ušla v zvokih veselja, razposajenosti in še vsa kipi v igri. Prav tako ne more učenka, ki je baš prišla od bolniške postelje svoje matere, pisati o radosti in veselju v domači hiši. Preostaja nam torej še edina pot, ki bi zadovoljila vse, in ta je: *prosta izbira teme*.

Brez fantazije in umetnosti! To velja tudi za spisje. S kolikim zanimanjem bere deca pravljice o škrtatih, vilah, Sneguljčici, palčkih, snežinkah, živalih... Koliko lepega najdejo v njih! Še v sanjah žive z njimi. Zidajo si mogočne gradove v oblake in krasne steklene dvorane na dnu reke ali morja pri povodnem možu. V tem pravljicnem svetu deluje njihova fantazija najintenzivneje in ta svet je kakor nalašč ustvarjen za prosto spisje. Naslovi bodo zelo različni, naloge si ne bodo več podobne kakor jajce jajcu, tu ne velja več formalni šolski izraz, temveč osebnost in ustvarjanje. Vsak spis je resnično notranje doživetje posameznika. Naj dodam še dva primera te vrste šolskih nalog, ki sta jih napisali Elza Belšak in Štefka Germ, učenki 4. razreda. Popravljeni so samo pravopisne napake.

Snežinka pripoveduje.

1.

Bilo je zimskega dne, ko so se nakopičili na nebu sivi oblaki. Iz teh oblakov je v velikih lokih priplavala snežinka ter padla na zemljo. Dohitele so jo tudi druge snežinke. Pravila je neki snežinki svoje doživljaje. »Ko me je veter potisnil proti zemlji, sem plavala nad velikim mestom. Go ulicah so se prerivali ljudje. Vsak je nesel svoj zavoj z rdečim papirjem ovit. Takoj sem uganila, kaj pomeni to: saj danes je božični večer. Letela sem dalje. Prišla sem na ravno polje, kjer je stala zapuščena hiša. Pogledala sem skozi okno in kaj sem videla? Na postelji je ležala mala, blede deklica. Poleg postelje je sedela mati s svečo v roki in je jokala. To me je tako ganilo, da sem se vsedla na zemljo.« Druga snežinka, ki jo je poslušala, je zamišljeno molčala.

2.

Oblaki so se potemnili. Iz njih se je utrgala snežinka. V krogu je letela na zemljo. Tam je pripovedovala svojim prijateljicam svoje doživljaje. »Videla sem otroke pri oknu, ki so z veseljem gledali v nebo. Gospe so z dežniki v rokah hodile po ulicah. Po cesti je šel majhen deček in njemu sem padla na nos. Vse me še boli, tako sem se udarila.« Naenkrat zaslišijo korake in vse snežinke utihnejo. Po cesti pride stražnik. Snežinka zakriči: »Joj pomagajte!« A ni več pomoči, stražnik stopi nanjo in jo zgrudi mrtvo na tla.

Dobra priprava za spis je tudi skupen ogled kake slike, ki ima isto ali vsaj slično vsebino, kakor jo narekuje naslov spisa. Seveda ne smemo jo ubrati po oni stari, obrabljeni in dolgočasni poti, da bi si sliko ogledali do vseh podrobnosti na vprašanja: »Kaj vidš tu? Kaj stoji za hišo...?« Nato pa bi slovesno napovedali učni smoter: »Pisali bomo o pomladi, ki nam jo predstavlja ta slika.« Ne, priprava za spis mora biti povsem slučajna. Mi smo to res napravili le slučajno. Ko smo dobili 6. številko lan. »Našega roda«, smo si poleg sestavkov ogledali tudi slike. Mnogim je ugajala zlasti sličica na str. 202. »Zima odhaja«. Več učencev je izreklo hudomušne opazke o starki zimi. Čez nekaj dni pa razdelim šolske zvezke in napišem na tablo naslov: »Starka zima se poslavlja«. Ni mi bilo treba po nepotrebnem zgubljeni besedi in tratiti časa s pripravo ali mogoče celo s formuliranjem vzornih stavkov, učencem je bil še sveže v spominu razgovor o sličici iz »Našega roda«, zato so se takoj lotili dela. Najboljša učenka Belšak je izdelala nalogo takole:

Starka zima se poslavlja.

Te nadležne starke zime se je že vse naveličalo. Še solnce, ki ima rado malo počitka, se razjezi in napne vse svoje sile ter pokuka skozi oblake. Zima se pa solnca močno boji, zato kar rajši pokliče svojo deco ter odhitijo na sever. Mnogokrat pusti na kakem vrtu ali polju kakega sinčka ali vnučka, seveda ne mogoče živega, ampak iz snega. Pogleda še tudi nazaj, a kaj ko jo podita naprej mladenka pomlad in solnce. V arcu pa ima še hujše želje in gorja, kakor predlani. Ko solnce zaloti njeno deco pri počasni hoji, jih na mestu stopi. Zima, sključena in obupana, brez vsake moči, sede na sever v svojem domu na stol in čaka rešitve. V tem času pa se godijo v deželi čudeži, ki jih dela mladenka pomlad.

V tem spisu ne najdemo vezanih stavkov, kakor je to pri nas še mnogokje v navadi. Saj tudi vezani spis ni nič drugega, kakor na pamet naučen spis, to je le golo delo spomina. (Vezani spis je obnavljanje ali reprodukcija, prosti spis pa je ustvarjanje ali produkcija. Op. ur.) Duševne sile in zmožnosti pa se razvijajo edinole v prostem spisju. Vezano spisje sili učenca k podrejenosti pod učiteljevo avtoriteto. Kajti tudi pri tvoritvi vzornih stavkov v vezanem spisju ni mogoča osebna primes učenca, ker je poleg vsebine dana že tudi oblika, kakor si jo je zamislil učitelj.

Za prosto spisje uporabljamo samo take teme, ki se nanašajo na doživljanje vseh učencev. Ker pa to ni vselej mogoče, moramo dati učencem tudi več tem na izbiro. Ako so učenci že vajeni, svoje misli v lepih stavkih izražati, jim prehod od vezanega do prostega spisja ne bo povzročal težkoč. Tudi se ne smemo omejevat na predpisanih 10 nalog letno, ampak pišimo vsaj vsak teden po en spis. Spisov ne popravljamo z rdečilom, ki učenca samo plaši in mu jemlje pogum. Spis je za učitelja le informativno sredstvo. Tipične napake naj si učitelj brez podčrtavanja zabeleži v svojo beležnico in jih naj o priliki obravnava v šoli. Modernjši pedagogi zahtevajo vsakdanje kratke spisovne vaje ali samo skice, izvršene v 20 minutah, ki jih učenci potem glasnočitajo. Tudi za spisje velja izrek: »Le neprestana vaja preoblikuje vajenca v mojstra!«

Po analogiji . . .

Nič hudega sluteč pojasnjujem neki 11letni deklici posebnosti angleškega jezika in ji omenim, da se angleški samostalniki ne sklanjajo (vsaj v našem smislu ne!). Na nekaterih primerih ji pokažem, da besedam ne pridevajo končnic za sklone kakor mi. »No, potem se pa v angleških šolah ne učijo slovnice,« se mi enodušno in veselo odreže simpatična deklica.

Tudi mene je pognal ta odgovor v novo odkritje. Drugi dan sem namreč zvedel, da so lani v njenem razredu skoro pol leta mlátili sklanjatev samostalnikov po vseh pravilih naših jezikovnih vadic in Breznikove slovnice.

Pa oprostite, da sem to zapisal! Sicer pa jamčim za — verodostojnost te zgodbe.

—Až.—

»Mir bomo ohranili, ako bodo ljudje v občini, v okraju, v deželah, v državah živeli v prijateljstvu in če se bodo medsebojno spoštovali. Za mir dela vsakdo, ki se pošteno in solidno udeležuje v svojem poklicu. Spoštujmo vsakogar, ki vestno in energično vrši svoje dolžnosti, bodisi kot delavec, kmet, učitelj ali uradnik, bodisi kdorkoli in vsakdo.«

T. G. Masaryk.

Spomini in izkušnje.

(Nadaljevanje.)

3. Naša šola.

Imeli smo dokaj lepo šolsko poslopje. Edino, kar mi ni ugajalo, so bila okna; spodnje šipe so bile namreč popleskane z belo-rumenkasto, rekel bi, umazano oljnato barvo. Ko sem vstopil v šolo, sem čutil, kar pač mora čutiti človek, ki ga vtaknejo prvič v »kajho«. Kjerkoli sem našel pozneje take popleskane šipe — in bile so celo na srednjih šolah — so se mi zagnusile. Pozneje sem kot mlad učitelj v razredih dosledno postrgal tako barvo s šip, kolikor še niso bili tega storili učenci sami. Pa rečem: če nima učitelj toliko zmožnosti in spretnosti v sebi, da zna zbrati in duševno obvladati mladino, mu bo uhajala tudi skozi popleskane šipe. In končno: ali mora biti šola res tako »zaplankana« zoper vnanji svet, zoper življenje?!

Naša šola je imela za tedanje čase izredno mnogo učil, zlasti podob in zemljevidov. Precej jih je baje daroval šoli naš odlični rojak dr. P. T.¹ Ta mož je bil svoj čas součenec moje matere, ki mi je večkrat pripovedovala, kako redno je prihajal po leti in po zimi približno poldrugo uro daleč z visokega Pohorja v šolo. V visoki starosti nam je o priliki nekega izleta sam kazal mesto, kjer je nekoč domov grede obtičal v snežnih zametih. Izkopali so ga napol trtega. Ko je dovršil šolo, je pasel čez poletje veliko čredo živine svojega očeta, a v jeseni se je v začudenje vseh zopet pojavil v šoli, stopil pred učitelja ter ga poprosil, da bi smel še čez zimo hoditi k pouku. Takrat je vzkliknil stari učitelj D.: »Zapomnite si, otroci, ta deček bo postal še slaven mož!« In ni se varal. Dasi se T. po besedah moje matere ni lahko učil in se je pri odgovarjanju nekako »zalehtaval« in dasi je šel že precej star študirat, je vendar dosegel dvojno doktorsko čast in slavno ime. Učitelj D. pa pri svoji prerokbi ni slutil, da mu bo po desetletjih postavil ta učenec na framskem pokopališču lep spomenik s krasnim napisom, ki se končuje nekako takole: Svojemu vzornemu, nepozabnemu učitelju postavil hvaležni učenec dr. P. T.

Omenjeni D. je moral biti res izvrsten učitelj, kajti vsa generacija se ga je spominjala z izrednim spoštovanjem in globoko hvaležnostjo. Če se ne motim, je imel srednješolsko maturo. Zdaj pač ne živi več nobeden njegovih učencev, živi pa še njegovo ime v dušah potomcev. D. je bil posredno povzročil, da sem postal tudi jaz učitelj. Moja mati mi je namreč večkrat pripovedovala o njem ter povelečevala učiteljski stan.

Naša šola je torej imela mnogo lepih učil. Videli smo jih o prilikah raznih patriotskih slavnosti. Vse stene velikega razreda so jih bile tedaj polne. To smo zijali radovedni učenci ter se povpraševali in pričkali med seboj, kaj neki pomeni to in ono.

Ko sem že študiral, je prišel na našo šolo kot upravitelj odličen šolnik² ter deloval tamkaj nad 30 let. Zdaj že počiva dolgo na istem idiličnem pokopališču. Tudi njega se ljudstvo hvaležno spominja, a jaz se ga spominjam z neizmernim spoštovanjem in — občudovanjem. Dal mi je kot učiteljski marsikatero navodilo za učiteljski stan. Že kot tretjeletnika me je v počitnicah pritegnil k šolskemu delu ob dnevih, ko je hodil eden domačih učiteljev na takratno ekskurendno šolo v Planico. Bil je — kakor večina učiteljev — obdarjen z otroki, pa jih je spravil tako daleč, da danes vsi zavzemajo odlične položaje v javnem življenju. Znal je delati in navajati mladino k delavnosti. Pri vsem svojem trudu in kljub

¹ dr. Pavel Turner. Op. ur.

² Franc Pirkmajer. Op. ur.

vsem skrbem je bil vedno vedrega lica in dobre volje, solnce in duša vsake družbe. Še danes mi zveni po ušesih njegovih pesemc prijetni glas. Njegovi hvaležni otroci so mu postavili ob grobu veličasten spomenik, a jaz mu nanj polagam te vrstice kot skromno, zapoznelo cvetko.

4. *Prvo leto v mestu.*

Moj oče je bil dvakrat oženjen. Jaz sem bil prvenec druge žene. Kot takemu mi je želela mati košček »boljšega kruha«, medtem ko je želel oče, da bi naj ostal doma in mu sledil v mlinarski obrti. Zmagala je mati. Uboga, dobra mati, ko bi bila Ti vedela, kako je s tistim boljšim kruhom! Slutila si to pozneje pač včasih, dasi sem skrival pred Teboj. In ko si ležala na smrtni postelji ter me povpraševala, kako se mi godi, sem se Ti lagal, da dobro, zelo dobro. In zablestele so še enkrat Tvoje že motne oči. Prav je imel oče, ki me je hotel obdržati pod rojstnim krovom in vendar: hvala Tebi, moja zlata, nepozabna mati! Mnogo, mnogo sem pretrpel kot učitelj, bil pa sem med mladino tudi toliko zadovoljen in srečen, da bi večje sreče ne bil mogel najti nikjer drugod, niti ob žuborečem potoku svojega mladostnega raja.

Dobro se še spominjam mračnega dneva in one ozke, neprijazne ulice, kjer smo se poslavljali. Mati me je pokrižala ter si brisala solze, oče me je pomilovalno gledal, a jaz sem se držal junaško. Hrano sem imel pri svojem najstarejšem bratu Ivanu, ki je bil baš začel izvrševati mesarsko obrt na lasno pest. Ker je imel samo eno sobico, so me dali na stanovanje k neki revni, a pošteni delavski obitelji. Oče je obljubil gospodinji nekaj več, nego je sama zahtevala, da bi gledala tembolj name. Njen sin je bil učiteljski in je imel gosli. Ko sem prišel čez nekaj dni od večerje, sem začel »goslati«. Mojemu sostanovalcu - delavcu je bilo kmalu dovolj užitka, pa je dejal: »Fant, če boš tako godel, bo prišel — policaj!« Tedaj je izbruhnilo iz mene in prejokal sem vso noč. Nič ni pomagala delavčeva trditev, da je imel le šalo, nič niso izdale tolažilne besede drugih. Solze, ki so se bile nabirale ves čas v meni, so se morale izliti do zadnje.

Naj povem še zgodbo o svojem bratu Ivanu. Pripovedoval sem jo rad svojim učencem ob izstopu iz šole in marsikateri mi je pozneje kot spoštovan obrtnik zatrjeval, kako dobro si jo je bil zapomnil. Ivan je kazal že kot otrok posebno veselje za mesarstvo. »Klal« je buče in kumare ter tehtal po cele ure »meso«. Ko je odrasel šoli, ga je dal oče v uk k odličnemu mesarju v Maribor. Čez nekaj mesecev — bila je huda zima — je opazil oče v mraku, kako je nekdo smuknil v kolarnico. Oče za njim. Zgrabi in privleče na dvorišče — Ivana. Fantič je imel obe roki polni mehurjev in ran. Pripovedoval je, kako so ga mesarski pomočniki pri delu namenoma polivali s kropom ter ga sploh trpinčili. Moja mati se je kot mačeha razjokala in sklenila sta z očetom, da ne pustita dečka na noben način več nazaj. Tedaj je prišel slučajno v hišo naš sosed. Ko je izvedel, kaj se je fantu zgodilo, je pripovedoval, koliko je moral pretrpeti kot kovaški vajenec, da pa je zdržal in postal končno mojster.

Zjutraj opazita oče in mati, da ni Ivana nikjer. Zaman ga kličeta in iščeta vsepovsod. V silnih skrbih se odpelje končno oče v mesto. V mesnici najde Ivana, ki mu namigne, naj o tem nič ne omeni. Mojster ni bil niti opazil, da je bil fant odšel. Revček se je opravił namreč takoj ponoči po snegu v mesto in dospel tjakaj pred svitom. Zdržal je v uku in postal končno najuglednejši mesarski mojster. Mučiti pa ni pustil ne živine, ne vajencev. Bil je kljub svoji sirovi obrti mehka, plemenita duša.

Bližale so se prve počitnice, praznik Vseh svetnikov. Nekateri moji součenci iz sosednjih vasi so šli prosit učitelja, da bi smeli že popoldne izostati, ker bi šli radi peš domov. Jaz si tega nisem upal. Ko pa sem videl, da so dobili vsi takoj dovoljenje, sem se ojunčil tudi jaz ter stopil pred učitelja z isto prošnjo. Zavrnil me je s kratkim »Ne!«

Nisem vedel, kaj naj storim. Srce me je vleklo z nepopisno silo domov, tovariši so mi prigovarjali, naj grem z njimi, toda — — —

Nalagal sem gospodinjo, da sem dobil za popoldne dovoljenje in šel sem. Tovariši so prepevali in vriskali, jaz pa sem šel težje in težje, kakor da bi vlekel ves svet za seboj. Hotel sem se že vrniti, a tovariši so me bodrili, češ da sem šlo že itak zamudil.

Tiste moje prve počitnice so bile za mene strašne. Vedno sem imel pred seboj strogega učitelja, po ušesih mi je zvenel njegov odločni »Ne!« Starši so me izpraševali, ali se mi v mestu tako hudo godi. Končno so prišli do prepričanja, da moram biti bolan. Mati mi je skuhala grenkega čaja in jaz sem ga voljno gohtal. Komaj sem že čakal, da se vrnem v mesto. Hotel sem se odpeljati zadnji dan počitnic popoldne z vlakom, a oče je dejal, da se peljemo zgodaj z vozom, ker imata z materjo opravke v mestu. Veselil sem se in — bal. Ker takrat nismo imeli sami konja, si je izposodil oče pri sosedu kobilu. Prignal jo je že zvečer domov in jo ponoči nakrmil s senom in ovsem, da bi bila bolj iskra. Odpeljali smo se tako zgodaj, da bi bil lahko prišel peš pravočasno do šole. Kobila pa je prestavljala tako počasi noge, da me je obhajala

groza: »Oče, zamudili bomo!« se mi je izvilo iz prsi. Oče me je tolažil, da se bo kobila že razhodila. Iskal je z bičem vedno bolj vneto po živinčetu mesta, kjer bi mu prišel do živega, a zaman. V poldrugi uri smo prišli do vasi, kamor je eno uro hoda. Tedaj je rekel oče: »Le počakajta, da pridemo skozi vas! Spomnil sem se na nekaj, kar sem videl še kot šolar.«

Ko smo bili na drugi strani vasi in ni bilo nikogar na cesti, je zaukal oče: »Primita se!« Prijela sva se z materjo za lestvice vozička, a oče je naperil proti kobili ogromni dežnik, ki smo ga vzeli za slučaj dežja za vse tri. Odprl ga je z veliko naglico, kakor da bi ustrelil. Kobila se je ustrašila, pa v dir! Ako bi se ne držal, bi bil gotovo zletel na cesto. Kobila je dirjala kak kilometer daleč, kakor že morda z madostnih nog nikoli. Ko si je malce odsopla, je dejal oče zopet: »Primita se!« In spet je ustrelil z dežnikom in kobila je zdirjala kakega pol kilometra. In še enkrat je rekel oče: »Primita se!« Kobila pa se je zaničljivo ozrla in odkimala z glavo, kakor da bi hotela reči: »Dovolj je teh šal!« In spet je šla: danes — jutri, danes — jutri. Pripeljali smo se skoraj poldrugo uro prepozno. Jokal sem se, a oče me je tolažil, da pojde z menoj v šolo ter me opraviči. Ker pa sem se bal, da bi izvedel, kako sem bil odšel brez dovoljenja, sem ga končno pregovoril, da ni šel. Sklenili smo, da izostanem dopoldne iz šole, a popoldne me opraviči sin moje gospodinje.

S trepetom sem stopil popoldne s svojim zagovornikom v razred. Najrajši bi bil padel na kolena pred svojega učitelja ter ga prosil odpuščanja, pa nisem utegnil. »Tega ne rabimo več!« je rekel osorno učitelj in se obrnil v stran. Povedal je našemu učiteljskemu, kako sem bil brez dovoljenja odšel, in pristavil, da bo predlagal mojo izključitev. Bilo je namreč na vadnici, kjer se to lahko zgodi.

Mislil, da učitelj ni predlagal moje izključitve, a pogledal me dolgo, dolgo ni. Zaman sem ga hotel s podvojeno pazljivostjo in pridnostjo omeščati, zanj me ni bilo več v razredu. Končno sem otopel. Moje misli so blodile po domačem kraju in slišal sem očetov glas: »Ostani doma!«

Takrat me je učitelj nenadno spet poklical. Bil sem neizmerno srečen. Ako bi mož bil vedel koliko sem pretrpel, bi mi bil gotovo že davno dal lepo besedo v znamenje, da mi je odpustil mojo lahkomišelnost pregreho.

Priznati moram, da je bil naravnost izvrsten učitelj. Mnogo sem se naučil pri njem na vadnici in pozneje na učiteljski. Zbistril mi je tudi zgodovinske resnice v narodnostnem oziru, me naučil ceniti našega goriškega slavčka ter mi dal poleg Vodnikovih pesem prvo izpodbudo za pisateljstvo.

(Nadaljevanje sledi.)

Vprašalna skrinjica v šoli.

Navaditi otroke, da sami vprašujejo in da iščejo pojasnil in odgovorov... je tendenca modernega vzgojnega pouka, saj so mnoga spontana vprašanja otrok učitelju ogledalo njihove duše. Vsak dober in zanesljiv učitelj skuša sicer na kakršenkoli način ustreči radovednosti otrok, če ga urnik ali učni načrt preveč ne utesnjujeta v šolskem delu.

Mnogi učenci se »sramujejo« javno vpraševati učitelja, posebno deklice. Da pa pridejo do besede tudi bolj boječi otroci, lahko razred uporablja vprašalno skrinjico, ki si jo lahko naredimo med ročnim delom iz kartona v obliki navadnega poštnega nabiralnika. Na posamezne listke napišejo učenci svoja priložnostna vprašanja s podpisom »interpelanta« ali pa tudi anonimno, kakor se jim pač zdi dobro in potrebno. Po tozadevni praksi na višji stopnji sem ugotovil, da sta bili najmanj dve tretjini oddanih vprašanj ali »interpelacij« taki, da so sodila v podrobno obravnavo v zato posebej določeni uri med tednom. Opazil sem še, da je bil običajno tisti dan tudi najboljši obisk v šoli.

Najbolj so otroke zanimali širši svetovni problemi in dogodki, sploh vprašanja sodobnosti v domačem in tujem svetu kakor: japonsko-kitajski spor in vprašanje Mandžurije, Gandijev pokret v Indiji, nemške volitve in Hitlerjeva stranka, ameriške metode vzdrževanja svetovnih cen (sežig riža, kave, bombaža), problemi brezposelnosti, carine, poleti preko Oceana in okoli sveta i. pod. zadeve, ki se jih bolj in manj ogiblje naša mladinska književnost larpurlartistične smeri. Tudi to sem opazil, da so stavili razmeroma precej vprašanj tudi tisti učenci, ki običajno dovolj živo ne sodelujejo pri rednem pouku, sicer so se pa radi zatekali k vprašalni skrinjici. Največ pobud za vprašanja so jim dali razni koledarji in ljudski tedniki in časopisi, najmanj pa čitanke in mladinski listi. Sploh sem opazil, da kaže večina odraslejših otrok večje zanimanje za časopisne vesti, dopise in poročila kakor pa za tako zvane tedenske »mladinske priloge« v istem časopisu.

Sokolski in drugi telovadni sestavi.

V vseh dosedanjih učnih načrtih se nahaja pri predmetu telovadba vedno tudi pripomba »po sokolskem sistemu«. Pri nobenem drugem predmetu, ki se poučuje v osnovni šoli — in teh je precej — ne najdemo slične opazke. Ta opazka nam jasno pravi, da je dovoljena telovadba le sokolskega, točneje povedano, Tyrševega sestava. — V zadnjih desetletjih, odkar se preosnavlja osnovna šola v delovno šolo, se večkrat razpravlja tudi o telovadbi. Gotovo je, ako tok časa ni prizanesel nobenemu predmetu, tudi telovadbi ni mogel prizanesti. Mnogokrat se govori in piše o »moderni telovadbi«. Pojavljajo se vprašanja, ali ta »moderna« telovadba ne nasprotuje oni po »sokolskem sistemu«. Poglejmo si stvar malo bliže.

Ako hočemo na to točno odgovoriti, moramo predvsem vedeti, kaj je v splošnem telovadni sestav, in posebno še, kakšen je Tyršev telovadni sestav. — Telovadni sestav je skupek vseh telesnih vaj, ki so potrebne, da se vsestransko, skladno in enakomerno razvija telo in s tem v zvezi tudi duh. Razume se, da mora vsebovati vsak telovadni sestav, ako hoče biti res sestav, vse tiste vaje, ki so potrebne po mišljenju stvaritelja sestava, da se razvija telo po gornjih načelih. Imamo dve glavni vrsti telovadnih sestavov, in sicer: vzgojne in zdravstvene. Ker spada Tyršev sestav k prvim in ima učitelj ponajveč opravka le z zdravimi otroki, se hočemo pomuditi pri njem. Ako ga primerjamo z drugimi, vidimo, da je Tyršev sestav logično in filozofsko premišljen in da visoko prekaša po svoji globokosti in notranji vrednosti vse ostale. Njegov sestav je uveden v vseh slovanskih državah. Tyrš je logično uvrstil v svoj sestav vse do tedaj znane panoge telesnih vaj. Če pogledamo v njegovo knjigo »Zakládove telocviku« (osnovne telovadbe), vidimo, da je uvrstil v svoj sestav celo taka orodja, ki jih danes niti ne prištevamo med telovadna. Tako ima n. pr. med vajami na orodju vaje na hodalkah in vaje na kolesu. Izbor vaj je v sestavu tolikšen, da zadostujejo že posamezne panoge, da se telo vsestransko vzgaja. Tyrš pa je šel celo dalje. Vedel je, da ima vsaka stvar svoj razvoj, tako ga ima tudi telovadna veda, in da se bo ta veda še izpolnjevala. Sam dopušča, da se lahko vnesejo v njegov sestav panoge, ki so morda še njemu neznanne. Ko govori o delovanju po društvih, priporoča potovanja, navaja k opazovanju in razmišljanju ter pravi doslovno: »Kar smo prinesli tako s potovanja o orodju, o vajah, o uredbi društvenega življenja, to z razsodno mislijo premo-trimo na domačih posvetovanjih; z mislijo, ki tuje stvari niti ne občuduje, niti ne zametuje, ker je tuja, ampak si edino prizadeva, da se sicer vsega, kar je za nas neprikladnega, ogiblje, toda prav tako, da bi se vse, kar se je tu in tam pojavilo koristnega, pri nas osredotočilo kakor v enem središču.« Vidimo, da je bil Tyrš zelo širokogruden in da je dopuščal spremembe, ki so sokolski stvari v prid. Zavedal se je, da to posnemanje ne sme iti predaleč, da bi se od same tuje šare ne spoznalo domačega, zato pravi dalje: »Ne smemo pa sprejeti, kar se protivi našemu duhu in naši celoti, tudi tedaj moramo zavreči, kar je tujega, če bi nam to doneslo nemara kakih postranskih ugodnosti.« Iz tega razvidimo, da Tyršev sestav ni nikak evangelij,¹ ampak je zelo obsežen sestav, v katerem so še vedno možne spremembe. V 65 letih so se nekatere spremembe tudi izvršile.

¹ Ločiti moramo sestav od metode. Ali je Tyrš predpisal svojemu sestavu tudi vadbeno metodo? Intenzivneje se s tem vprašanjem ni bavil, saj posebnih metodičnih člankov ni pisal, pač pa je večkrat v svojih spisih omenjal, kakšna naj bo telesna vzgoja. »Vsestranski razvoj telesa je naše idealno prizadevanje«, to mu je bilo vrhovno načelo. Poleg tega omenja v »Osnovah telovadbe«, kako se vadijo in vežejo prvine v sestave. Gotovo je, da je Tyrš vadil sistematično in po neki metodi, saj je bil 22 let načelnik društva. Kake določne metode pa svojemu sestavu ni predpisal.

Ločiti moramo sestav od ideologije. Tyrš ni dal Sokolstvu samo telovadnega sestava, temveč tudi ideologijo.

Poglejmo si še nekatere tuje sisteme. Jahn-Spiessov nemški šolski sestav radi zastarelosti ni primeren za sedanje razmere. Lingov ali švedski sestav, ki je po severnih državah zelo razširjen, ima mnogo pripadnikov tudi po srednji Evropi. Švedska telovadba je predvsem zdravstvena. Pri njej se posebno odlikuje izbira vaj, vse so primerne za šolsko mladino, zato se ni treba bati, da bi pretežke vaje škodovale razvoju telesa, na kar moramo pri našem sestavu zelo paziti, da namreč pravilno izbiramo vaje za mladino. Razdelitev vadbene gradiva na posamezne delne ure je fiziološko utemeljena. Ling je predpisal svojemu sestavu tudi ž e m e t o d o. Moderni metodiki se v marsičem priključujejo metodi švedskega sistema. Vidimo, da sodobne reforme niso toliko namenjene sestavam kakor metodam.

Ako pregledamo številne nove in moderne sestave, kakor Nielsa Bukha, Surena, Bodeja Laban, Metzlerjeve, vidimo, da to niso pravi sistemi, temveč le nove m e t o d e. Gojijo po največ le proste vaje, največ vidimo stare gibe na nov način izvajane. To je tudi razumljivo, saj je od nekdanj pribito, d a j e t e l e s n a v z g o j a p o t r e b n a, zelo različna pa so mnenja, k a k š n a n a j b o t a v z g o j a. Naziranja se v tem pogledu tudi časovno zelo razlikujejo. Skoraj vsako desetletje nam prinaša nekaj novih in dobrih naukov na tem področju. Nikdar ne moremo in ne smemo trditi, da je to, kar imamo danes, nekaj povsem dovršenega, vse ima svoj razvoj, tako tudi telovadba. Eksperimentalna fiziologija kakor tudi psihologija nam prinašata vedno novih izsledkov, ki dajejo pobude za nova telesnovzgojna načela. S temi izsledki se tudi Sokolstvo v veliki meri okorišča, zato v marsičem prednjači drugim. Sokolski telovadni sestav ima radi odličnih uspehov sokolskih tekmovalcev na mednarodnih tekmah svetoven sloves.

Da je sokolska telovadba na sodobni stopnji¹, se lahko prepriča vsakdo, treba je le pregledati našo strokovno sokolsko literaturo, predvsem češko, ker je naša jugoslovanska še precej neurejena, v marsikateri panogi je pa niti nimamo. Misliti se bo moralo na sistematično izdajanje knjig za vaditelje moških kakor tudi ženskih oddelkov, posebej pa še za učiteljstvo in za vaditelje dece.

Ako hočemo prav spoznati stanje sokolske telesne vzgoje, moramo pogledati na Češkoslovaško, kjer je bila zibel Sokolstva. Tyršev telovadni sestav je tam predpisan kakor pri nas v vseh šolah. Ako pregledamo učne načrte za osnovne in meščanske šole, ki so bili sprejeti 13. julija 1922,² vidimo, da so to moderni načerti, kakor jih nimajo druge države. V teh načrtih imajo Čehi že uzakonjeno, za kar se reformatorji v drugih državah še le borijo. — Škoda, da niso naši učni načerti za telovadbo prirojeni češkim!

Opozoril bi samo na dve knjigi, ki sta izšli po vojni in sta povzročili velik napredek na področju telesne vzgoje na Češkem. Agaton H e l l e r, sedanji načelnik češkoslovenske občine sokolske, je izdal že leta 1921.: »Metodiko telesne vzgoje mladine od 6 do 14 let.«³ Ta obsežna, 327 strani obsegajoča knjiga je predpisana učna knjiga za telovadbo na učiteljskih. Knjiga pomeni velik preobrat in napredek. Razdeljuje že šolsko dobo na 4 skupine, vsaki skupini predpisuje posebne vaje. Vadbeno uro deli na 5—6 delov. Pri izbiri vaj je avtor zelo previden.

¹ Napačno bi bilo, če bi hoteli soditi stopnjo sokolske telesne vzgoje mogoče po kakih podeželskih sokolskih nastopih. Da ta vzgoja še ni povsod na višku, temu je kriva predvsem premala strokovna izobrazba sokolskega vaditeljstva; 2—6 tedenski telovadni tečaji nikakor ne zadostujejo. Telovadna veda je danes že tako obsežna, da zahteva temeljitega studija. Op. pis.

² Osnovy tělesné výchovy pro školy obecné, pro školy občanské a pro jednorocní kurzy při školách občanských.

³ Agathon Heller: Methodika tělesné výchovy mládeže od 6 do 14 let. Nakladem české gřařické unie v Praze. Cena 30 Kč.

Na podlagi novih učnih načrtov je izdal šolski nadzornik K. Bradáč knjigo: »Telesna vzgoja na narodnih šolah«.1 Avtor je v tej knjigi podrobno izdelal 80 vadbenih ur za vse stopnje osnovne šole. Vadbeno uro je razdelil celo na 9 delov. Snovi je v knjigi, ki obsega 380 strani in 377 slik, naravnost ogromno.

Pri nas je dobro znana tudi metoda avstrijskih reformatorjev, dr. K. Gauhoferja in dr. M. Streicherjeve. Z njo nas je seznanil tov. Lavrenčič.

Nobena moderna metoda ne nasprotuje sokolskemu telovadnemu sestavu, baš nasprotno, zakaj vprav Tyršev vsestranski telovadni sestav nudi obilo gradiva katerikoli metodi. Nesmiselno pa je, ako bi iz ogromnega gradiva dajali prednost samo nekaterim panogam, n. pr. samo redovnim in prostim vajam ali samo igram, vse drugo pa bi zanemarjali. Žalibog se vrši ponekod tako.

1 K. Bradáč: Tělesná výchova na národních školách. Cena 37 Kč.

VESTI

Pavel Flerè — petdesetletnik.

Naš ugledni tovariš Pavel Flerè, sedaj načelnik proračunskega oddelka v prosvetnem ministrstvu, je pred kratkim praznoval svoj 50. rojstni dan. S tem je sklenil bilanco onega razdobja v svojem življenju, ki ga po prirodnem zakonu označujeta največja aktivnost in delavnost pri vsakem človeku. Ta dogodek je tudi nam dobrodošla prilika, da mu najiskreneje čestitamo. To storimo na tem mestu s tem večjim veseljem, ker je naš list v najtesnejši zvezi z življenjskim razvojem in z vsem delovanjem našega jubilaranta, ki mu je kot njegov urednik več kot devet let dajal smer in mu znal vtisniti svoj duhovni obraz.

Ni mogoče, da bi tukaj vsaj površno ocenili zasluge, ki si jih je pridobil P. Flerè za razvoj našega narodnega šolstva. Njegovo delo na pedagoškem in organizatoričnem področju je tako obsežno in markantno, da lahko mirno uvrstimo Flerèta med naše najvidnejše javne delavce in najizrazitejše pedagoške osebnosti. Naš jubilarant je bil prvi, ki nam je pokazal, kako je treba vse naše šolsko delo v prihodnjih letih notranje pre-

urediti in obnoviti, da se bodo naše šole učilnice polagoma izpremenile v prave delovne in življenjske šole, ki bodo tvorile novo, dovolj močno podlago za duhovno, нравstveno in gospodarsko obnovo vsega našega življenja in za popolni preporod našega naroda.

V duhu vidimo, kako se že svetlika jutranja zarja boljše bodočnosti, ki naj bi jo pričarali nad obzorje naši skupni napori za resnično izboljšanje in obnovo vsega našega vzgojstva in šolstva. Prepričani smo, da bo naš jubilarant, ki je to delo započel in polagal na svojem mestu temeljne kamne tej obnovi in ki je s svojo naravnost presenetljivo aktivnostjo, delavnostjo in iniciativo razgibal vse naše pedagoško življenje, tudi danes gradil na svojem mestu z nami dalje, saj delo ne pozna starosti. Zato želimo našemu tov. vzorniku ob petdesetletnici še mnogo srečnih in zadovoljnih let.

POSVETOVALNICA ZA RISANJE IN ROKOTVORNI POUK

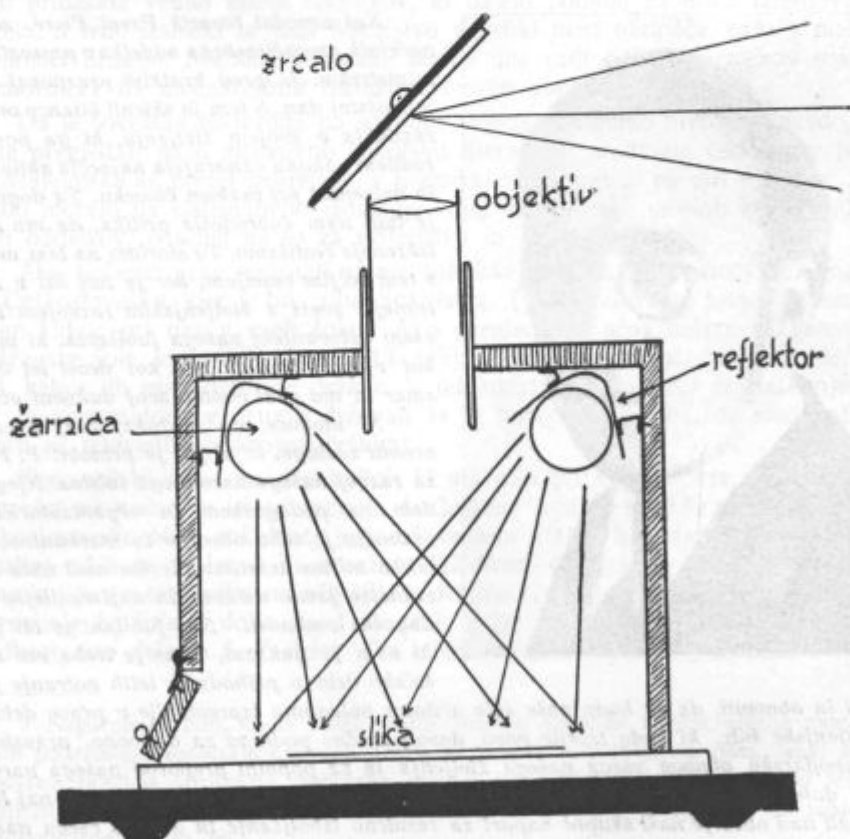
Mehora D.:

Šolski projekcijski aparat.

Poleg šolskega radia je projekcijski aparat nesporno važen in prekoristen učni pripomoček. Oba se namreč pri pouku najlepše izpopolnjujeta.

V naslednjem bi rad teoretičnemu razmotrivanju g. A. Ž. v 5. številki »Popotnika« dodal kratko praktično navodilo za zgraditev dobrega in predvsem cenenega aparata, ki bi bil uporaben v šoli in izven nje.

Najprej se je treba načelno odločiti, kateri tip aparata bomo uporabljali. V poštev prihajata namreč dva: 1. skioptikon, o katerem govori A. Ž. v omenjeni razpravi, 2. t. zv. episkop, ki se mi zdi na vsak način primernejši. Glavni nedostatek skioptikona je namreč ta, da z njim lahko projiciramo izključno le diapozitive na steklu ali celuloиду, ki jih moramo šele imeti, oziroma kupiti, medtem ko projicira episkop vsaktero in kakršnokoli sliko do nekega določenega formata. Takega projekcijskega materiala pa je v vsaki šoli dovolj.

Princip aparata, kakor je to razvidno iz gornje shematične skice, je prav preprost. Lesen, pravokoten zabojček z merami 200×160 mm stoji na nekoliko večjem, močnem podstavku in ima v sredini gornje stene okroglo luknjo s pre-

merom 34 mm. V njej tiči nepremično kovinska cev za objektiv. Kot objektiv služi navadna, pokrajinska, zbiralna leča s premerom 3 cm. Lečo utrdimo v 8 cm dolgo kovinsko cev s 30 mm notranjega premera z dvema obročkoma iz prožne žice, od katerih je eden pricinjen. Cev z lečo se mora premikati v širši cevi navzgor in navzdol, s čimer uravnamo ostrino slike. Na gornji steni stojita dva lesena stebriča, ki nosita zrcalo, veliko 7×10 cm, tako da se vrta okoli krajše osi, normalno pa stoji v kotu 45° . Za razsvetljavo sta potrebni dve močni 50wattni žarnici, ki ju montiramo v sredi gornjega roba stranskih sten notranjosti omarice, tako da sijeta na dno ali na podstavek, kamor polagamo slike. Za priključek na tok rabimo nekoliko metrov dobro izolirane žice z vtikalom. Po možnosti dodamo vsaki žarnici še reflektor iz svetle pločevine, upognjene v obliki parabole. Ker ima navadno zrcalo prav za prav dve odbijajoči zrcalni ploskvi, kar nekoliko škoduje ostrini slike, je bolj priporočljivo kovinasto zrcalo brez stekla. Vdelamo ga v lesen okvirček. Omarico prevlečemo zunaj s polituro, znotraj pa z belim lakom.

Podrobnejši in obširnejši opisi se dobe v številnih nemških knjigah. Opisani aparat sem našel v zbirki »Lehrmeister-Bücherei« št. 875.

Za šole, ki nimajo električnega toka, je stvar težavnejša, zakaj slabo razsvetljena slika se ne da projicirati. Pri skioptikonu se za silo izhaja tudi z dobro acetilensko lučjo, kar pa ni brez težoč, ker razvija plinska luč znatno večjo toploto. V episkopu je ne moremo rabiti, ker mora sijati luč od zgoraj navzdol in se tudi del svetlobe v aparatu razgubi, kar zmanjšuje njeno intenzivnost.

Velikost projicirane slike zavisi od jakosti svetlobe. Sliko v velikosti razglednice povečamo z našim aparatom najmanj na 1 m^2 , z močnejšo lučjo pa seveda še bolj. Pa ne samo slike, tudi manjše ploščate predmete, žuželke ali druge drobne živali, lahko projiciramo na platno.

Tak aparat nam bo dobro služil v šoli in v društvu in ne bo zaostajal dosti ali pa nič za kupljenimi; vrhutega pa ne bo stal niti 200 Din. Prav dobro se da uporabiti episkop na odru pri nekaterih igrah, zlasti pa pri patriotskih slavnostih za projekcijo simboličnih in zgodovinskih slik, napisov itd.

Če pomislimo, koliko dragih stenskih slik nam nadomesti takle projektor in koliko ljudskih predavanj postane z njim privlačnih in zanimivih, nam bo jasno, da zasluži, da ga uvedemo v naše šole. Mislim, da bi ga učenci najvišje učne stopnje lahko zgradili skupno z učiteljem. Če to ni mogoče, nam pomagata mizar in klepar.

Če bom s tem navodilom ustregel temu ali onemu tovarišu, ki se zanima za moderno poživitev pouka in izvenšolskega prosvetnega dela, bo edini namen teh vrstic dosežen. Morda se oglasi še kdo z boljšim nasvetom.

Rokotvorje v podeželskih šolah.

Pedagoške šole morajo gojiti vzgojeslovje kot znanost v prvi vrsti zaradi znanosti same. Poleg tega je njihova naloga, da pokažejo, v kakšnem razmerju je uporabno vzgojeslovje do celotnega vzgojeslovnega dogajanja. Dognani rezultati čiste znanosti se morajo v praksi preizkusiti. K temu pa spada tudi, da se morajo že dijaki dobro seznaniti z delovnimi oblikami in obrazovalnimi možnostmi podeželskih šol. Teoretična pedagogika zahteva za vse šole tudi rokotvorje. V vseh šolah, tudi v podeželski šoli pokazati pot do uresničenja te zahteve, to je tudi naloga pedagoških akademij. (»Arbeitsschule« 1932/12.)

O šolskem nadzorstvu.

a) S stališča nadzornikov.

Neopazno se je pojavil dopoldne nadzornik v šolskem posloppju. Nekaj radovednih otroških oči, ki so zvedavo pokukavale skozi cvetlice na šolskem oknu za prišletem, ga je takoj spoznalo. Zivahno vzklikanje gre skozi vrste učencev: »Naš šolski nadzornik!« Z radostnim pozdravom ga sprejme šolska otročad, s pospešenimi koraki mu hiti nasproti razredni učitelj. »Da ste nas zopet enkrat posetili, kako nas to veseli, gospod nadzornik! Verujte nam, že dolgo smo Vas pričakovali!« »Da, tudi jaz sem si že dolgo želel, da bi zopet videl to veselo šolsko družinico tu zgoraj pri delu, in ta želja se mi je danes izpolnila.«

V tem smislu pride današnji šolski nadzornik na inspekcijo in v tem smislu naj bi se vršilo vse drugo.

Beseda inspekcija ali nadzorovanje ima za mnoge nekaj neprijetnega na sebi, poset zveni lepše. Poset naj bi bila inspekcija.

Postopek pri razrednem posetu je od slučaja do slučaja prav različen. Nadzorniku gre za to, da si pridobi kolikor moči zaokroženo sliko »razrednega stanja« in da si obenem lahko ustvari sodbo o poklicni sposobnosti in uporabnosti razrednega učitelja ter o napredku in vedenju učencev. Vse to si pridobi šolnik, ki je na svojem mestu, navadno v sorazmerno kratkem času. Lahko bi rekli, pravi šolnik si je že čez nekaj minut po vstopu v razred na jasnem, »koliko je na uri«. Vsak človek se lahko moti, tudi nadzornik. Vendar so primeri zelo redki, da bi se nadzornik — v dobrem ali nasprotnem smislu, je tukaj vseeno! — zmotil; kajti že drugi poset mu gotovo pripomore do popolne jasnosti. »Trenutne uspehe« presoja strokovnjak prav tako kakor »trenutne neuspehe«. Saj je vendar že znano kakor kak star pregovor, da imajo nekateri »smolo« baš na dan inspekcije. (Vzdihljaj: »Ravno danes so otroci kakor zabiti!« In pa: »Letos imam zopet zelo slab material!«)

Ko stopi nadzornik v razred, navadno izrazi željo, da naj učitelj nadaljuje svoje delo. Če opazi, da so otroci malodušni, zbegani ali v zadregi, se mu bo s kako prijazno ali šaljivo besedo kmalu posrečilo, odstraniti napetost, otroke razvedriti ter jih spraviti v tisto veselo delovno razpoloženje, ki je za učitelja tako nujno potrebno. Nadzornik spozna iz učiteljevega dela, iz njegovega nastopa in iz vsega »ozračja« v razredu prav vse, česar mu je treba. Lahko najde tudi primerne točke, ki mu dopuščajo, da poseže — po predhodnem pristanku učiteljevem — osebno v pouk, če smatra to za potrebno. To bo dostikrat pripomoglo do

jasnosti. In predvsem: Nadzornik lahko pomaga! On lahko pokaže, kako bi se to ali ono tudi dalo napraviti — in s tem daje učitelju poguma in novih pobud, ga usmerja na nova pota, da se loti kake stvari drugače, če ne gre tako. Pedagoško delo je absolutno svobodno. Dobro voljo, dobri namen je treba vedno pripoznati. Še noben mojster ni padel z nebes in mnogo je potov, ki drže v Rim. Krajevne in splošne razmere, razredno stanje, pa tudi osebne okoliščine lahko v veliki meri vplivajo na učiteljevo delo. To je vsakemu šolniku znano. O potih za doseg pedagoških smotrov so nazori lahko različni. Ali so tudi pravilni, to je često stvar osebnega mnenja. Če vlada v kaki zadevi nejasnost, se o tem lahko vrši razgovor naknadno. Napake se lahko napravijo in se bodo delale vedno. Kdor kako napako napravi, se pa mora dati tudi prepričati in mora svoje napake priznati, če se mu nepobitno dokažejo. In predvsem: Učitelj mora znati vedno utemeljiti, zakaj je svoje delo izvršil tako in ne drugače. Njegovo delo mora biti smotno ter zgrajeno po določenem načrtu na podlagi vestne priprave. Za vestnega učitelja je priprava že od početka njegovega delovanja v šoli nekaj samo po sebi umljivega, tak učitelj se pripravlja iz lastnega nagiba. Mladega učitelja, ki mu še manjka izkušenj, pa se tega dela brani, je treba v njegovem lastnem interesu s primernimi ukrepi pripraviti do tega, da se pisмено pripravlja za pouk.

Učitelj in učenci naj bi se ne bali inspekcije, ampak naj bi pričakovali nadzornikov poset kot nekaj, kar se razume samo po sebi. Učitelj, ki ima več mesecev naporenega šolskega dela za seboj, naj bi se veselil, da bo slišal sodbo izkušnega poklicnega tovariša o svojem delu in njegove navete. Saj je kot razredni učitelj tako navezan na svojo šolsko sobo, da ne vidi nič drugega nego vedno zopet samo svoje delo ali kvečjemu kdaj delo svojega tovariša, če ga sploh ima na svoji šoli. Nadzornik pa pride daleč okrog, je danes na severu in jutri na jugu svojega okraja, vidi šole vseh kategorij v mestu in na deželi, pozna natančno krajevne razmere posameznih šolskih okolišev, spoznava prvvrstno in manjvredno delo mladih in starih učiteljev, zbira izkušnje, opazuje, ocenjuje, primerja, presoja ob različnih časih šolskega leta učiteljevo delo in uspehe učencev — in si s tem pridobi izredno sposobnost za presojanje slehernega šolskega dela. Kot možu prakse, kot šolniku z lastnimi izkušnjami, kot pedagoško izobraženemu strokovnjaku, ki se sam neprestano dalje izobrazuje, mu pri razrednem posetu baš v pravem trenutku dobro služi za primerjanje vse to, kar si je kjerkoli pridobil ali kar je sam preiz-

kusil, kar je kjerkoli videl ali slišal. Zato lahko daje navodila in nasvete, lahko pa tudi pomaga in utemeljuje na podlagi svojega znanja in svojih izkušenj svoje nazore, lahko tudi podpira, pospešuje in daje pobude. Rad vidi in sliši, če se mu od strani učiteljev kaj pojasni, sporoči, opiše, utemelji, če je to potrebno.

Nadzornik je zaščitnik otrok. Lahko se primeri, da mora ščititi otroke, ki so na kaki samotni enorazrednici izročeni kakemu brezvestnemu, prilizanskemu učitelju. Zanimati pa se mora tudi za gospodarska, socialna in druga vprašanja, ki se tičejo otrok.

Nadzornik je zaščitnik učiteljev. Kot dober poznavalec ljudi mora kot odkrit prijatelj učiteljstva vsako posamezno učno osebo individualno presojati. Ima — kakor malokdo — globok vpogled v zasebno življenje vseh svojih sodelavcev in pozna natančno solčne in senčne strani učiteljskega poklica. Zaupljivo se obračajo učitelji z vsemi svojimi človeškimi skrbmi do njega. In on vendar rad pomaga, kjer le more. Plačilo za to je dostikrat nevaležnost; ali tega si ne sme jemati k srcu. Kako lepa harmonija, ki je zgrajena na medsebojnem zaupanju, vlada često med nadzornikom in učiteljstvom! Žal pa se včasih uprizori brezvestna gonja proti stanu nadzornikov največkrat samo zaradi tega, ker so »nadzorovalni organi«, ki se jim kot »poklicnim sovražnikom« ne sme zaupati. Kolikokrat se s tem že več let obstoječe lepo in plodonosno razmerje med šolskim nadzorstvom in učiteljstvom zrahlja, če ne poruši. Na žalost! Pa tudi nad tem mora nadzornik biti vzvišen. Vsem tudi najboljši nadzornik ne bo mogel ustreči.

Nadzornik ščiti, če treba, po eni strani tudi učitelja pred šikanami od strani šolskega upravitelja in zastopa po drugi strani zopet njegove koristi pred učiteljstvom energično, če je to potrebno. On izravnavna spore v učiteljskem zboru, ki žal niso redki, posreduje ob potrebi med šolo in domom, občino in šolo, cerkvijo in šolo itd.

Kot pedagoški in duhovni voditelj učiteljstva si nadzornik naprti ob nastopu svoje službe veliko odgovornost na svoje rame, ki se je živo zaveda pri vsakem svojem službenem dejanju in nehanju. Kdor pa hoče »voditi«, temu mora tudi nekdo »slediti«. Učiteljstvo mora svojemu voditelju zaupati, kakor tudi on zaupa učiteljstvu. Dobro volje je treba na obeh straneh, šele potem bo možno uspešno delo za blagor šole, ki vendar oba dela za njim težita.

Nadzorovalna konferenca je končana. Mnogo vprašanj, od »stavbnega stanja šole« do »izvešolskega delovanja učiteljev«, ki jih nadzornik po svoji službeni dolžnosti mora staviti, se je rešilo in s tem se je inspekcija končala. Ali se naj to zdaj pravi »Sedaj je spet mir za eno leto!« pri učitelju in »Hvala Bogu, da imam to delo tukaj za seboj!« pri

nadzorniku? Ne — tako nobeden obeh delov ne sme misliti o inspekciji.

Po nadzorovalnem dnevu naj bi se na šoli normalno delo mirno in pošteno nadaljevalo. Vzoren red, točnost v vsakem pogledu, sploh vestno izpolnjevanje dolžnosti — to so vendar stvari, ki so same po sebi razumljive za vsakega resnega učitelja, ki se kot nosilec kulture zaveda svoje vzvišene naloge. Učitelj mora biti idealist in mora stremiti za tem, da postane umetnik v svojem poklicu. Umevno pa je, da se ne more vsakemu posrečiti, da bi postal resničen mojster v svoji stroki; zakaj mojstri so pač zelo redki. Toda: vsak posameznik naj bi imel najboljšo voljo in naj bi pošteno stremil za tem, da se v vzvišenem učiteljskem poklicu čimbolj izpopolni. Pota za to niso bistvena. Za resno in pošteno stremečega učitelja se bo inspekcija, ki se je nekateri brez potrebe boje, gotovo končala tako, kakor si to sam želi. (Okr. šol. nadz. Benatzky, Die Schulinspektion, Sud. Schule 10/1932, str. 325.)

b) S stališča učiteljstva.

Upravičeno se lahko trdi, da zavisi obraz šole kakega okraja v marsikaterem pogledu od bistva, pedagoških in človeških kakovosti pristojnega šolskega nadzornika.

Nadzornik ima dve nalogi: ščititi in voditi.

Ščititi! Zastaviti mora svoje najboljše sile in ves svoj vpliv, da odstrani vse, kar utegne razvoju šole škodovati, naj si bodo to napadi od zunaj, nesporazumljenja, zlobne nakane od pristojnih ali od drugih strani, ali naj si bodo to ovire, ki se pojavljajo od znotraj. Nadzornik mora poznati samo en vidik, blagor šole, kajti on je prvi, dostikrat tudi njen najmočnejši zaščitnik.

Voditi! Šola je nekaj duhovnega; duhovnost pomeni razvoj, neprestano izpreminjanje; pomeni, zavzeti stališče do obstoječega, voditi šolstvo se pravi prispevati k izobrazbi za razvoj sposobnih bitij. Naziranje, da je šola nekaj tako trdnega in neizpremenljivega, kakor je kak betonski stebler ali kak most, ki čezenj vozijo vlaki po večno enakih tirih, je v nasprotju s pravim bistvom naše šole; kdor tega ne more razumeti, prav za prav nima pravice kot predstojnik vplivati na šolo. Vodnik je lahko samo tisti, ki ve, kaj je vsebina kake dobe, in ki ima duševne sposobnosti, da pojmuje smisel razvoja, pa tudi zmožnost, da iz idejnega položaja spozna ali vsaj približno zasluži smer ali v duhu vidi pot, ki jo utegne kdaj ubrati kak pokret. V sebi mora čutiti silo, ki tak razvoj odobrava in ki lahko zmaga ovire, ki se vsakemu napredku stavljajo na pot. Tej na zunaj usmerjeni duhovnosti, tej prilagodljivosti se mora pridružiti globoko razumevanje za osebnost v učitelju in za njegovo delo. Nadzornik si

mora biti na jasnem, kako naj one, ki jim je bil postavljen za vodnika, dovede do notranje svobode, da se bodo zavedali samoodgovornosti pri svojem delu in da bodo v nadzorniku videli sebi enakega, s katerim se lahko posvetujejo o perečih vprašanih in skupno z njim rešujejo važne pedagoške probleme. Pri tem skupnem delu naj nadzornik svojega pedagoškega mnenja nikoli ne podpira s svojo uradno »avtoriteto«, naj se temveč ob potrebi celo ukloni boljšemu prepričanju. Ob takih prilikah naj se vrši razgovor kot med enakimi, in če učitelj kdaj čuti, da mu je nadzornik nadrejen, se mora v njem zbuditi ta občutek na podlagi spoštovanja do njegove prekašajoče ga osebnosti. Sigurnost in jasnost, s katero nadzornik zastopa svoje nazore, ki kaže svojo pristnost zlasti v njegovi pripravljenosti, umakniti se pred boljšim prepričanjem, vse to bo pomirjevalno in vzpodbudno učinkovalo na učitelja. Tako bo skromnost, ki je vedno znak prave izobrazbe, pripomogla povsod tam učitelju do veljave in podčrtala njegov pomen, kjer mu gre, in bo brez pridržka pripoznala njegove sposobnosti.

Ako bi kak nadzornik nastopil danes svojo službo v kakem okraju z besedami: »Jaz sem za preizkušene stare metode in se bom zaradi tega vedno zavzemal za obstoječe stanje v šoli«, bi ne spadal v okvir miselnosti, ki smo si jo tukaj predočili o pravem predstojniku in vodniku šolstva.

Poznamo mnogo metod, vsak učni predmet ima delna področja z različnimi delovnimi načini. Vse te metode se različno presojajo in vse te sodbe lahko nudijo snovi za konflikte pri inspekcijah. Poznamo raznolike usmerjenosti do osnovnic učnega in vzgojnega postopka, ki segajo celo daleč tja v življenjske nazore. Kak okostenel zastarel nadzorovalni sistem bo tukaj prav lahko našel priliko za svojo subjektivno kritiko.

Kot naša temeljna zahteva naj torej velja:

Vsaka prava inspekcija se more vršiti le na podlagi pedagoške razsodnosti. Nadzornik ni upravičen, podkrepljati svoje mnenje z drugimi razlogi nego s pedagoškimi, in nikoli se ne sme v pedagoškem oziru postavljati na stališče predstojnika. Z njegovimi razlogi se morajo kot enakovredni vzporejati in tehtati tudi nazori in razlogi nadzorovanega učitelja. Ti razlogi pa se lahko doženejo le v prostem razgovoru. Naloga nadzorujočega ni, da za vsako ceno uveljavi ali celo vsili nadzorovanemu svoje nazore. Če so razlogi nadzorovanega tehtni ali celo bolj prepričevalni, tedaj

je pedagoška dolžnost nadzorujočega, da jim svoje lastne nazore podredi. Lahko pa tudi obveljajo nazori obeh; potem odloča resnost dela, stvarna utemeljitev in uspeh, ki pa zanj ne daje merila le nadzorujoči, ampak v tem primeru so predvsem odločilni priznani pedagoški nazori sami.

Razume se, da ima le tisti moralno pravico do nadzorovanja drugih, ki se po svojem stvarnem in strokovnem znanju in po svojih duševnih sposobnostih odlikuje in dviga nad problemi šole ali — bolje rečeno — ki tiči v teh problemih samih. Zato bi bilo nujno želeli, da se izbira šolskih nadzornikov vrši edinole s pedagoških vidikov, in ne iz kakih drugih ozirov, tako da bomo imeli res sposobne ljudi, pedagoške osebnosti v pravem pomenu besede kot voditelje pedagoškega razvoja na čelu našega šolstva. Razen tega pa se še mora zahtevati, da se nadzornikovo delo polagoma prevede od zgolj administrativne plati na pedagoško plat, da se nadzorniku s tem omogoči, da lahko zasleduje vse nove struje v pedagogiki in da se z njimi dobro seznanja. Kajti baš nadzorniku nalaga njegov odgovorni položaj dolžnost, da ostane v Goethejevem smislu »večen učenec« ki mora z višjega gledišča sodoživljati in pospeševati šolski razvoj v svojem okraju. Povsod tam kjer gre za razjasnitev pedagoških idej, kjer se teče osebe zbirajo v delovnih zajednicah in tečajih, da lahko vedno bolj zadoščajo svoji dolžnosti do šole, bi morali sodelovati tudi naši predstojniki. Obžalovati se mora, če kak učitelj duševno otrpne, naravnost nemogoče pa bi se nam zdelo, če bi kak nadzornik ne bil sposoben, usmeriti ali preusmeriti se na nove probleme, in če bi v njem ugasnil ogenj tistega čudovitega notranjega nemira, ki je vzrok tiste fine nezadovoljnosti z obstoječim in tiste neprestane težnje po vedno boljšem. Zakaj vedno moramo biti prepričani, da je to, kar imamo sedaj, zato tukaj, da se izboljša, izpremeni ali premaga.

Še beseda o višjem (deželnem) šolskem nadzorniku. Da moramo od naših najvišjih nadzorovalnih organov zahtevati najmanj iste sposobnosti kakor od okrajnega šolskega nadzornika, se razume samo po sebi; le da je naloga višjega šolskega nadzornika glede na njegov mnogo večji delokrog temu primerno še važnejša in odgovornejša, in sicer je predvsem njegova naloga ta da pravilno doume in se poglubi v smisel šolskorazvojnega pokreta in da skrbi za to, da se razvoj naprej in navzgor nikjer ne zavira; kajti kaj pomaga ideja, če ji odlok nasprotuje! (Dr. A. Mühlberger, Von den Inspektionen, Sud. Schule 10/1932, str. 330.)

Malo odgovora.

V 6., 7., 8. števil. Jan. »Napredka i Savremene škole« je priobčil g. urednik Salih Ljubunčić precej obširno kritiko in poročilo o moji knjigi »Pedagoške vrednote mladinskega gibanja«. Kritikovo razpravljanje je stvarno in resno. Vprav zato pa bi rad odgovoril na nekatere njegove pripombe in jih po možnosti pojasnil.

Najprej mi je nerazumljivo, kako pride kritik do trditve, da izvirajo po mojem mnenju »vse ostale vrednote od osebnosti«. Tega nisem nikdar trdil in je taka trditev tudi v ostrem nasprotju z mojo analizo objektivnosti. Pač pa sem v razpravljanju o združitvi objektivnosti in subjektivnosti trdil, da postanejo objektivne vrednote človeku zavestne in dane šele tedaj, ko jih kako spozna. Ker pa je osebnost po moji analizi objektivno usmerjena, zato sledi iz tega samo to, da ima osebnost res možnost in najboljšo priliko, da spozna objektivne vrednote in jih pokaže drugim.

Glede naštevavanja poedinih struj mlad. gibanja je res, da sem upošteval predvsem tiste, ki so mi tudi osebno znane in ne samo iz knjig (kakor to trdi g. kritik). Pri tem pa moramo upoštevati dejstvo, da niso vse mladinske organizacije, t. j. vse organizacije mladine že s tem tudi deli in struje mlad. gibanja. Saj sem poskusil točno opredeliti mlad. gibanje in ga ločiti od mlad. organizacij.

Kakor se spominjam, nisem nikjer trdil, da dom, organizacija, starejša generacija in šola načelno ne morejo biti in postati vzgojni činitelji in voditelji mladine. Pokazal sem le na take pomanjkljivosti teh činiteljev, radi katerih so izgubili svojo vzgojno moč. Te pomanjkljivosti pa so take, da se ne tičejo zunanjih temveč notranjih stvari teh zajednic in oseb. Zato mojih besedi ni razumeti tako, da mora postati mladina v vsem svobodna in samostojna, temveč tako, da bi morale tudi naše vzgojne zajednice in osebe upoštevati zahteve mlad. gibanja, kolikor so seveda upravičene.

Glede organizacije mlad. gibanja sem zares mnenja, da so posamezne struje tem bolj žive in delovne, čim manj jih vežejo ozke in strogo določene organizacijske vezi. Prav nič pa nisem nasproten taki organizaciji mladine, kot sem jo določil za zajednico. Zakaj vedeti moramo, da organizacija sama po sebi ubija duha, ki naj sam spaja mladino v duhovno enoto.

Res je, da je v moji knjigi malo govora o »socialni akciji« sami, zakaj zdelo se mi je bolj potrebno vnesti v ideologijo mlad. gibanja onega duha, iz katerega izvirajo socialna dejanja. Ta duh pa je doživeta socialnost ki jo najbolj označuje ljubezensko in pravičnostno razmerje do sočloveka. Zato nisem mogel ostati le pri zahtevi po social-

ni dejanjih, temveč sem skušal pokazati pri mlad. gibanju ono notranje gibalno, iz katerega naj taka dejanja sama po sebi izvirajo. Res pa ni, da ni nikjer govora o organiziranem socialnem delu. Saj sem omenil pri skavtizmu kot eno najvrednejših stvari zahtevo, naj izvrši vsakdo vsak dan kako dobro delo.

Pri mlad. gibanju sem označil več stopenj ali faz v njegovem razvoju. In samo ena od teh je negativna ali kritična, kot jo omenja kritik. Zadnja pa je pozitivna in tam se nujno najdejo člani mlad. gibanja z vsemi ostalimi starejšimi in izkušenejšimi ljudmi, ki so tudi še idealni in duhovno usmerjeni. Saj mi ni bilo do tega, da pokažem mladost kot tako stopnjo, ki bi bila sama sebi namen, pač pa sem jo hotel pokazati kot svojstveno stopnjo razvoja, ki ima tudi svojo notranjo vrednost. Hotel sem tudi pokazati, da ima mladost v svoji strukturi stvari, ki so za vzgojo zelo dobrodošle. Ne zdi pa se mi prav, da bi za vsako ceno morali biti starejši vedno avtoritativni samo zato, ker so pač starejši in izkušenejši. Saj se življenjske prilike in zahteve močno izpreminjajo in močje je vprav mladina tista, ki najde v sebi pravilno rešitev in odločitev v teh prilikah. Če se izpreminjajo razmere na morju, tudi niso »brodolomci najboljša uputa onima koji morem plove«. Zato bi bilo res prav, da se mladi in starejši med seboj razumejo, toda tako, da se tudi starejši vživijo v mladno in upoštevajo njene pravilne poglede in zahteve.

Glede objektivnega spoznavanja nikdar nisem trdil in tudi nikakor ni res, da so samo religiozne vrednote deli objektivnega sveta in duha, ki je od človeka neodvisen. Taki so sploh vsi duhovni predmeti, vse resnice in ideje, vse vrednote in vse dolžnosti, pa bodisi da se tičejo gospodarske, politične, umetnostne, znanstvene, moralne, socialne ali pa religiozne kulture. Kateri so seveda praktično ti predmeti in te objektivne vrednote, to je težje povedati. Načelno pa velja, da morajo biti objektivnega značaja in za vse osebe obvezne. Mladina je objektivno usmerjena, to pomenja torej njeno iskanje stvarnih resnic, ki niso zanjo resnične zato, ker jih pripoveduje ta ali oni človek, ali ker jim prinaša kako osebno korist; pomenja tudi iskanje objektivnih vrednot, ki so vredne same na sebi. Saj sem tudi pojem osebne avtoritete izvedel iz tako pojmovane objektivnosti resnic in vrednot. Zato izvira tudi cerkvena avtoriteta iz iste objektivnosti, samo da je ta zakoreninjena v Bogu, ki je izvor in nosilec objektivnosti.

Končno naj omenim samo še to, da razprava o mlad. gibanju ni nastala iz študija mrtvih knjig, temveč iz pristinega življenja v mlad. gibanju samem. Upoštevati je treba tudi to, da mi je šlo za ideologijo mlad.

gibanja sploh in torej tudi za nekako ustvaritev idejnega ozadja tega gibanja. V tem poskusu in radi njega se mogoče res vidi, kakor da je moja slika o tem gibanju bolj ali manj »subjektivna in literarna, pa manj realna«. Rad priznavam, da je bilo mogoče prikazati mlad. gibanje tudi tako, da bi pokazali način dela in življenja v resničnih strujah mlad. gibanja. Meni pa ni šlo za to, temveč za tako idejno skupnost vsem strujam tega gibanja, ki ima tudi svojo pedagoško vrednost in zato možnost, da vpliva na pedagogiko, in ki jo zaradi tega lahko uporabljamo tudi pri pedagoškem prizadevanju ob tej in tudi ob drugi sodobni mladini.

Dr. Gogala.

Dr. Lovro Sušnik: Akademski poklici. Navodila za izbiro stanu. Založilo SKA starejšinstvo v Ljubljani. 1932. Cena Din 40'—, 388 strani.

Izbira poklica je izredno važno vprašanje in vendar se dostikrat obravnava površno, da ne rečemo naravnost lahkomišelnost. Za mnoge ni to nič drugega nego vprašanje mode in toalete. In vendar je to eno najvažnejših življenjskih vprašanj. Z izbiro poklica začrta mladi človek svoji življenjski poti smer in če je ta smer zgrešena, je dostikrat zgrešeno in izgubljeno vse njegovo življenje.

Težko je na to vprašanje odgovoriti najbolj zaradi tega, ker stopa pred človeka večinoma prezgodaj. Ob času, ko še ni sposoben, da bi o tako daleč segajočem koraku lahko samostojno razmišljal in se samoodgovorno odločil, ga k temu neizprosno silijo razmere, ki ga hkratu postavljajo pred neki drug problem. Niso namreč za to vedno odločilne važnejše okoliščine — sposobnost, nagnjenje, zanimanje; ne, navadno odločajo pri tem postranski momenti, ki leže izven glavnega udeleženca. To so deloma krajevne, deloma družinske razmere in prav posebno je to žal tudi vprašanje stroškov. In vendar to zadnje vprašanje ni baš nepremagljiva ovira, le da so sredstva in pota do olajšav in popustov pri šolanju prizadetim premalo znana.

Neizpodbitna resnica pa je: Kdor je sposoben, se lahko povsod uveljavljuje. V javni službi, v svobodnih poklicih, v umetnosti, v industriji in trgovini velja ta beseda že dolgo in v boju za obstanek se loči plevel od klenega zrna. Sposoben človek bo imel v vsakem poklicu povoljne uspehe, če mu posveča vse svoje sile in zmožnosti, in tako tudi dela, kdor je sposoben. Vsekakor pa se bo čutil srečnejšega in bo s svojo usodo mnogo zadovoljnejši, če izbrani poklic njegovemu nagnjenju ustreza in če je zanj primerno usposobljen.

Kdor se hoče temeljito poučiti o raznih poklicih, kdor hoče sebi izbrati najprimernejšega in se začeti pravočasno pripravljati zanj, naj seže po knjigi »Akademski po-

klici«, ki ji je glavni namen, da noče pomagati mladini pri izbiri poklica.

V splošnem delu je objektivno prikazan z vseh strani problem izbire in podčrtana njega važnost. Tu so označeni vsi glavni stanovi in izgledi v njih ter potrebne lastnosti in studije. Posebej se ozira ta del tudi na potrebe ženske mladine.

V posebnem delu so podrobno opisani vsi višji poklici, pa tudi nekateri srednji, oz. nižji po teje vrsti: I. Akademski poklici, II. Bogoslovje, III. Modroslovje, IV. Nega zdravja, V. Pravo, narodno gospodarstvo in socialna politika, V. Tehnika in proizvodnja VII. Trgovstvo, denarstvo in promet, VIII. Umetnost, IX. Vojaštvo. Pri teh opisih so sodelovali številni strokovnjaki, vsak za svoj poklic. Za podlago so vzete razmere ne le v Sloveniji, temveč v vsej državi. V tem oziru je to delo edinstveno v vsej Jugoslaviji. Knjiga obsega tudi razne dopolnitve, ki so bile ob 2. izdaji potrebne.

Vprašanje po stalni preskrbi v kaki javni službi postaja iz dneva v dan bolj zapleteno in kočljivo, čeprav zahteva neprestano rastoči upravni organizem moderne države vedno več delovnih sil. Poleg pravnikov, ki jim je odprta pot do najvišjih položajev v državi, so se trdno zasedrili poslovni, zdravstveni in tehnični organi, ki se pomikajo na svojih položajih vedno više in više. Tudi osebe z nižjo izobrazbo se lahko udeležujejo v državni službi. Nuditi jasen pregled o teh razmerah je prav tako namen »Akademskih poklicev«, ki hočejo v vseh šolskih vprašanjih, koliko se nanašajo na Jugoslavijo, dati vsakomur točna in zanesljiva pojasnila. Zanimanci se bodo na podlagi preglednega kazala ter posameznih glavnih naslovov in številnih podnaslovov v knjigi lahko orientirali. Poseben register v knjigi navedenih poklicev, sestavljen po abecednem redu z navedbo strani in ločeno po spolu, bi po našem mnenju uporabo knjige še bolj olajšal.

Starši in učitelji, ki se v teh vprašanjih mnogi obračajo do njih za nasvete in pojasnila, zlasti pa dijaki in dijakinje srednjih šol, ki se hočejo odločiti za določeno pot skozi življenje, bodo kmalu spoznali izredno vrednost te knjige. »Akademski poklici« bodo ob pravilni uporabi marsikaterga kvišku stremčega spravili na pot, ki bi mu drugače ostala zaprta. In če bo ta knjiga delovnemu življenju dovajala novih, svežih moči, ki bi sicer v napačno izbranem poklicu izgubili veselje do dela in do poklica samega, tedaj je docela izpolnila svoj namen.

Ne čudimo se temu, da je bila knjiga, ki popolnoma služi interesom našega naraščanja in praktičnim potrebam, že do sedaj od vseh strani tako prijazno in hvaležno sprejeta. S tem pač lahko računa tudi zanaprej. Seveda tudi ta knjiga ne more teškoč pri izbiri poklica odstraniti, ali ona bistri in širi pogled in omogoča pregled čez

to obsežno poklicno področje ter kaže pot, ki vodi do smotra.

Notranjim vrlinam knjige, ki se odlikuje tudi po jezikovni plati, se še pridružuje njena umetniška zunanost. Zato je ta knjiga po vsebini in obliki kakor tudi po zunanji opremi lahko v ponos našemu domačemu književnemu trgu.

M. S.

Kratek pregled o najnovejši nemški pedagoški literaturi.

V zadnjih letih so razna nemška pedagoška založništva z veliko vneto — bržkone radi izvršene reforme učiteljske izobrazbe — začela izdajati pedagoške priročnike znanega obsega. Njih namen je v glavnem, nuditi učitelju (odnosno učiteljskemu kandidatu) čim bolj zaokroženo, solidno znanstveno podzidano in kolikor toliko popolno zgradbo moderne pedagogike.

Najzanimivejša, čeprav ne povsem posrečena izdaja je »Handbuch der Pädagogik«, izdala H. Nohl in L. Pallat; J. Beltz, Langensalza. Doslej so izšli 4 zvezki, manjka pa iz neumevnih razlogov še prvi. Med sotrudniki nahajamo odlične nemške pedagoge in psihologe, močno pa se pogrša kljub velikemu bogastvu in nenavadnemu obsegu enofno motrenje pedagoških in celo psiholoških problemov. Radi tega je delo pač zanimivo in vredno študija, zaželene jasnosti in preglednosti, ki bi je človek pričakoval od takega priročnika, pa žal ne nudi. Najboljši je vsekakor 2. zvezek: »Die biologischen, psychologischen und soziologischen Grundlagen der Pädagogik« (str. 340). Med najboljšimi prispevki so: Nohl, »Pädagogische Menschenkunde«, Erismann, »Die gegenwärtigen Richtungen in der Psychologie und ihre Bedeutung für die Pädagogik«, Kroh, »Die Fehlentwicklungen des Kindes unter dem Gesichtspunkt der psychoanalytischen Schulen«, Kriek, »Die soziale Funktion der Erziehung« in zlasti Busemann, »Die Bedeutung des Milieus für den Zögling«. 3. zvezek, »Allgemeine Didaktik und Erziehungslehre« (str. 518) dokaj zaostaja za drugim, ali tudi v njem imajo izvrstne razprave Flitner (Theorie des pädagogischen Weges und Methodenlehre), Johanneason, W. Hoffmann (o seksualni vzgoji moške mladine), Berthold Otto (o jezikovnem pouku), M. Havenstein i. dr. Na odlični višini se nahaja 4. zvezek, »Die Theorie der Schule und der Schulaufbau« (str. 516), ki v vseh podrobnostih razpravlja o raznih vrstah šol, o poskusnih šolah ter o šolski reformi v Nemčiji in drugod. Posebno zanimiv je prispevek S. Hessena »Kritische Ver-

gleichung des Schulwesens der anderen Kulturstaaten«. 5. zvezek, »Sozialpädagogik« (stran 228) razpravlja o mladinskem srksbitvu, mladinskem gibanju, vzgojni pomoči pri napačnem razvoju, o vzgojnih posvetovalnicah, o kriminalni pedagogiki itd. Najboljši so v tem zvezku prispevki znane nemške pedagoginje Gertrude Bäumer in C. Bondyja. 1. zvezek obsega doslej le nekaj snopičev. V njem naj bi se naj nutil očrt sodobne pedagogike.

Enotneje zasnovana, vendar glede kakovosti neenakomerno izvedena je izdaja »Handbuch der deutschen Lehrerbildung«, izdali A. Bäuml, R. Seyfert, O. Vogelhuber; R. Oldenburg, München in Berlin.

Prvi del je posvečen bistvu vzgoje in nje nalogam, drugi obrazovalnemu delu, tretji, najobširnejši, metodiki poedinih učnih predmetov. Najpomembnejši je 2. zvezek, »Allgemeine praktische Bildungslehre« izpod peresa znanega nemškega pedagoga Riharda Seyferta. Delo obsega 496 strani ter je, kakor pravi avtor, plod njegovega življenja. Marsikatera misel se v zasnovi nahaja že v njegovi znani knjigi »Die Unterrichtslektion als didaktische Kunstform«, samo je tu vse poglobljeno in podrobneje izdelano. Ponekod avtorjeva prevelika zgovornost (tudi se rad ponavlja) celo moti. Knjiga je razdeljena na 3 dede: v prvem je govor o osnovah obrazovalnega mišljenja, ki je vrednotno filozofsko, sociološko in psihološko podzidano, v drugem razpravlja o obrazovalnih ploskvah, govoreč o obrazovalnem procesu v zgodnji otroški dobi, o narodnem obrazov. območju, o višji občini in višji poklicni izobrazbi. Za učitelja najvažnejši je 3. del (»Das Bildungswerk der Volksschule«), ki podrobno in temeljito, z veliko jasnostjo obravnava bistvo narodne šole, učiteljevo vlogo v obrazovanju ter njegov odnos do razredne zajednice in do obrazovalne dobrine, obrazljivost dece ter pouk in njegove oblike. Lahko trdimo, da je delo izredno bogato, samo — zahteva mnogo vztrajnosti in dokajšnje pogloblitve.

Tretji priročnik, ki bo menda učitelju narodne šole najbolj ustrejal, je »Handbuch der Volksschulpädagogik«, izdala U. Peters in H. Weimer; Moritz Diesterweg, Frankfurt am Main. Knjiga še izhaja ter ima dva dela. Prvi, vzgojnoznanstveni, obsega sledeče zvezke: 1. »Bildungsziele und Bildungswege in der deutschen Pädagogik der Gegenwart«, 2. »Erziehung und Unterricht in der Volksschule«, 3. »Pädagogische Jugendkunde«, 4. »Die Volksschule im Aufbau des deutschen Bildungswesens«. Drugi, poklicno-praktični del, obsega metodiko vseh učnih predmetov narodne šole. Prav toplo morem

priporočati (poedini zvezki se lahko kupijo tudi posamič) »Pädagogische Jugendkunde« (str. 264), spisal A. D. Busemann. Odlika te knjige je v tem, da obširno in podrobno obravnava šolsko dobo (7.—14. l.), razen tega pa upošteva vsa mladnoslovna raziskavanja v zadnjih dvajsetih letih, tako da nudi tudi strokovnjaku izboren pregled. Začetniku pa olajša študij lahek in jasen način izražanja pri čemer ostaja delo vseskozi na odlični znanstveni višini.

V znani zbirki »Der Bücherschatz des Lehrers« je nedavno izšlo delo »Die neue Schule und ihre Unterrichtslehre«, spisal Adolf Rude; A. W. Zickfeldt, Osterwieck-Harz in Leipzig. Starejša Rudejeva didaktika je bila pred vojno zelo razširjena, a tudi nova, docela v duhu nove šole napisana izdaja ne zaostaja za njo. Rude sam piše jasno in lahko umljivo ter je radi tega priporočljiv posebno za mlajše učiteljstvo. Nikoli ne zaide v skrajnosti, vedno je objektivni, tehtaje oblike in slabosti te ali one pedagoške odn. didaktične struje, o kateri poroča. 1. zvezek prikazuje glavne smeri in posebnosti nove šole (str. 281): delovno šolo, zajedniško šolo, šolsko samoupravo, produkcijsko šolo, Dalton-plan itd. ter začrta na koncu v obliki posnetka bistvo »Nove šole«. 2. zvezek (str. 430) in 3. zvezek (str. 631) obravnavata ukoslovje »Nove šole«, dosledno upošteva vsa moderna didaktična načela v poedinih učnih predmetih osnovne in višje narodne šole. Važno se mi zdi pri tem, da Rude in njegovi sodružniki ne smatrajo metode za nekako dekle učne prakse ter ne servirajo izdelanih učnih primerov ali slik, nego da vedno ugotove točno nalogo, pomen in bistvo poedinega predmeta, potem pa z vseh strani osvetle učno dejavnost. Učitelju se tako ne prihrani lastno mišljenje, onemogoči pa se popolnoma slepo, često brezmišlno posnemanje. Rudejevo knjigo priporočam posebno učiteljskim knjižnicam, za poedinca pa utegne biti (enako kakor zgoraj navedeni priročniki) predraga.

Naj navedem na kratko še nekaj del, ki bodo učitelju v njegovem samoizobraževalnem delu prav dobro služila.

Oswald Kroh, *Psychologie des Grundschulkindes* (str. 348), Hermann Beyer u. Söhne, Langensalza. To delo je v nekaj letih (l. izdaja 1928) doživelo 8 izdaj, kar priča o njegovi veliki priljubljenosti in uporabnosti. Avtor je prav za prav prvi obdelal osnovnošolske-

ga otroka v celoti, zakaj pred njim so mladinoslovci iz umevnih razlogov posvečali največ pažnje predšolski in mladeniški dobi. Kroh si je postavil za nalogo da načrta, ne osnovnošolskega učenca, nego osnovnošolskega otroka, hoteč na ta način dojeti celega otroka v vseh njegovih življenjskih odnosih kot sam sebe določujoč in se razvijajoč lik lastne vrednosti. V metodičnem pogledu združuje avtor prav posrečeno metodo prirodoznanstvene z metodo duhovnoznanstvene psihologije; ne zametuje eksperimentalno-psiholoških raziskavanj, a tudi ne pozablja celote in notranje zmiselnosti (smotrnosti) v otroku. Izredno zanimiv je njegov poskus periodiziranja otroškega razvoja. Avtor ugotavlja na osnovi svojih raziskovanj 3 glavne faze, katerih vsaka se deli nadalje v 3 podfaze.

W. O. Döring, *Pädagogische Psychologie* (str. 403), A. W. Zickfeldt, Osterwieck am Harz. Tudi ta psihologija je v 2 letih doživela več izdaj. Zelo porabna je radi svoje bogate vsebine, radi večje enotnosti (osnova ji je W. Sternova personalistična psihologija), predvsem pa radi obravnavanja poglavij in problemov, ki jih v ostalih pedagoških psihologijah ne zasledimo zlepa. Izhajajoč od formulacije obrazovalnega pojma, obravnava avtor psihologijo šolskega otroka, nato psihologijo učitelja, končno psihologijo šolskega razreda in obrazovalne dobrine. V ostalem pa je tudi za Döringa (slično kakor za Kroha) značilna zveza kavzalnega motrenja duševnosti s teleološkim. Zanimiva je Döringova podelitev psihičnega (mesto običajne podelitve v spoznavanje, čustvovanje, hotenje) v dispozicije, doživljaje ali psihične fenomene in dejanja ali psihične akte. »Subjekt ima dispozicije, doživlja fenomene, izvaja akte.« — Isti avtor je nedavno napisal zanimivo knjigo, ki posrečeno informira človeka o glavnih strujah moderne psihologije, zlasti o tistih, katerih izsledki so pomembni za pedagogiko:

W. O. Döring, *Die Hauptströmungen in der neueren Psychologie*, Dürrsche Buchhandlung, Leipzig 1932, str. 132. Pregledno jasno in lahko umljivo poroča avtor o asociacijski in apercepcijski psihologiji, o psihologiji mišljenja (würzburška šola), o likovni in celotnostni psihologiji (berlinska in leipziška šola), o behaviorizmu, o psihoanalizi, o individualni psihologiji, o karakterologiji itd. Ta knjižica bo posebno dobrodošla učiteljskim delovnim zajednicam.

G. Š.

Ali že imate potrebna učila?

Preparate in zbirke za prirodopis, tehnološke zbirke, fizikalne aparate, steklovino in kemikalije za pouk iz kemije, zemljevide, stenske slike za vse predmete, galerijo naših velmož, zbirko slik zgodovinskih osebnosti in še mnogo drugega dobite pri nas.

Ali že prejimate
brezplačno naše
»Objave«?

Ako še ne, nam takoj pišite!

Učiteljska tiskarna

Ljubljana
Franciškaška 6

Maribor
Tyrševa 44

LEPE KNJIGE, PRAVE TISKOVINE, DOBRE ŠOLSKE IN PISARNIŠKE POTREBŠČINE

spadajo v vsako šolo, ki stremi za napredkom in hoče doseči uspeh.

**ALI STE SE ŽE PRESKRBELI
Z VSEM POTREBNIM?**

Še je čas, naročite hitro po učiteljski stanovski zadruzi na naslov:

KNJIGARNA

UČITELJSKE TISKARNE
LJUBLJANA **MARIBOR**
FRANČIŠKANSKA 6 TYRŠEVA 44